

REHA FOR THE BLIND IN POLAND
ŚWIATOWE SPOTKANIE NIEWIDOMYCH,
SŁABOWIDZĄCYCH I ICH BLISKICH

ŚWIAT DOTYKU, DŹWIĘKU
I MAGNIGRAFIKI

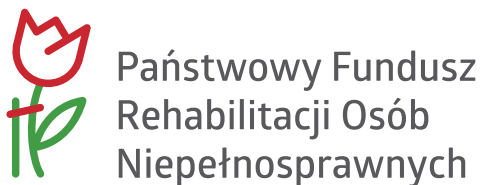
XVIII edycja Konferencji
pod hasłem

Wykształcenie i aktywność
Twoją szansą

11-14.09.2020 r.

Centrum Nauki Kopernik
(Wybrzeże Kościuszkowskie 20 w Warszawie)
Pałac Kultury i Nauki
(Plac Defilad 1 w Warszawie)

pod honorowym Patronatem Małżonki Prezydenta RP
Agaty Kornhauser-Dudy

Państwowy Fundusz
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych

Mazowsze.

serce Polski

MAZOWIECKIE
CENTRUM
POLITYKI
SPOŁECZNEJ

המרכז לעיוור בישראל
THE CENTER FOR THE BLIND IN ISRAEL

Patronat medialny:

Partner wydarzenia:

- Samorząd Województwa Mazowieckiego

Współorganizatorzy:

- Biuro Pomocy i Projektów Społecznych Urzędu m.st. Warszawy
- The Center for the Blind in Israel
- Fundacja Challenge Europe w Polsce

We współpracy z:

- World Blind Union, USA
- International Mobility Conference
- Zespół Pedagogiki Specjalnej przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN

Komitet Honorowy i Komitet Organizacyjny REHA 2020

Adam Struzik – Marszałek Województwa Mazowieckiego

Joanna Fabisiak – Poseł na Sejm RP

Paweł Wdówik – Sekretarz Stanu, Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Krzysztof Michałkiewicz – Prezes Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Tomasz Pactwa – Dyrektor Biura Pomocy i Projektów Społecznych m.st. Warszawy

Władysław Gołąb – Honorowy Prezes Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi w Laskach

Marta Zielińska – Ośrodek w Laskach, Członek Rady Patronackiej Fundacji Szansa dla Niewidomych

Dr Fredric K. Schroeder – Prezydent World Blind Union, USA

Rodolfo Cattani – Prezes European Blind Union

Dr Nurit Neustadt-Noy – International Mobility Conference

Nati Bialistok-Kohen – Center for the Blind in Israel

Dr Monika Zima-Parjaszewska – Przewodnicząca Krajowej Rady Konsultacyjnej (MRiPS), Prezeska Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną

Prof. zw. dr hab. Alojzy Z. Nowak – Rektor Uniwersytetu Warszawskiego

Prof. dr hab. inż. Krzysztof Zaremba – Rektor Politechniki Warszawskiej

Prof. dr hab. inż. Tadeusz Słomka – Rektor Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie

Prof. dr hab. Barbara Marcinkowska – Rektor Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Prof. dr hab. Bartosz Molik – Rektor Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Prof. dr hab. n. med. Leonora Bużańska – Dyrektor Instytutu Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN, Członek Rady Fundatorów Fundacji Szansa dla Niewidomych

Prof. zw. dr hab. Marzenna Zaorska – Przewodnicząca Zespołu Pedagogiki Specjalnej Polskiej Akademii Nauk

Prof. dr hab. Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz – Wydział Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Rada Patronacka Fundacji Szansa dla Niewidomych

Małgorzata Wypych – Trybunał Konstytucyjny, Założyciel Zespołu Parlamentarnego ds. Osób z Niepełnosprawnościami Narządu Wzroku

Anna Woźniak-Szymańska – Prezes Zarządu Głównego Polskiego Związku Niewidomych

Dr inż. arch. Maciej Kłopotowski – nauczyciel akademicki, dyrektor Archiwum Uczelnianego i Centrum Historii Politechniki Białostockiej, Rada Patronacka Fundacji Szansa dla Niewidomych

Marcin Bajerowicz – Przewodniczący Zarządu Fundacji Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Filantrop”, redaktor naczelny miesięcznika „Filantrop Naszych Czasów”

Andrey Tikhonov – Doktorant Uniwersytetu Wrocławskiego, Członek Rady Patronackiej Fundacji Szansa dla Niewidomych

Jacek Kwapisz – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Członek Rady Patronackiej Fundacji Szansa dla Niewidomych

Komitet Organizacyjny

Marek Kalbarczyk – Przewodniczący Komitetu, Przewodniczący Rady Fundatorów Fundacji Szansa dla Niewidomych

Janusz Mirowski – Przewodniczący Rady Patronackiej Fundacji Szansa dla Niewidomych

Kamila Roguska – Kierownik Biura Fundacji Szansa dla Niewidomych

Milena Rot – Kierownik Działu Zagranicznego Fundacji Szansa dla Niewidomych

Igor Busłowicz – Członek Rady Patronackiej Fundacji Szansa dla Niewidomych

Sylwester Peryt – Członek Rady Patronackiej Fundacji Szansa dla Niewidomych

Paula Krzykowska – Fundacja Szansa dla Niewidomych

Joanna Szafrńska – Fundacja Szansa dla Niewidomych

Maciej Motyka – Kierownik Wystawy REHA FOR THE BLIND IN POLAND

Tomasz Jankowski – Fundacja Szansa dla Niewidomych

PROGRAM KONFERENCJI

Dzień 1 – piątek 11.09.2020 r. (Pałac Kultury i Nauki)

14:00 Otwarcie Konferencji (sala Marmurowa) – prowadził Maciej Iwański (TVP)

Powitanie gości:

- Malwina Wysocka-Dziuba – Prezes Fundacji
- Adam Struzik – Marszałek Województwa Mazowieckiego
- Tomasz Pactwa – Dyrektor Biura Pomocy i Projektów Społecznych Urzędu m.st. Warszawy
- Marek Kalbarczyk – Przewodniczący Rady Fundatorów Fundacji

Odczytanie listów i wystąpienia gości specjalnych

XXI wiek jak XXII, czy nadal jak XX? – niewidomi i słabowidzący chcą widzieć i wiedzieć jak najlepiej – Marek Kalbarczyk

Technologia XXI wieku – Tobias Winnes (Vispero)

Misja Fundacji Szansa dla Niewidomych – Joanna Szafrńska

Niewidomi w Warszawie – Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF) – Tomasz Pactwa

Ogłoszenie wyników Konkursu IDOL FUNDACJI 2020 (ogólnopolskie głosowanie Internautów)

IDOLE SPECJALNI Fundacji 2020

15:30 Przerwa kawowa

Sesja Merytoryczna

System wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Polsce – Minister Paweł Wdówik

Wykształcenie i aktywność Twoją szansą – Andrey Tikhonov

Szkoły i uczelnie przyjazne i dostępne dla wszystkich pragnących się uczyć – Prof. zw. dr hab. Marzenna Zaorska

Modelowanie schorzeń siatkówki z zastosowaniem komórek macierzystych: perspektywy terapeutyczne – Prof. dr hab. n. med. Leonora Bużańska

Misja organizacji NGO – Stefan Dunin-Wąsowicz (Członek Zarządu Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi w Laskach)

18:30 „Jesteśmy razem” – koncert niepełnosprawnych i pełnosprawnych artystów (sala Ratuszowa); wystąpili:

- Naira Ayvazyan
- Patryk Matwiejczuk kwartet
- Sarsa
- Zakopower

Dzień 2 – sobota 12.09.2020 r. (Centrum Nauki Kopernik, Pałac Kultury i Nauki)

10:00 – 14:00 Panele dyskusyjne i prezentacje rozwiązań niwelujących skutki niepełnosprawności wzroku:

A. Wykształcenie i aktywność Twoją szansą – otworzył i prowadził Tomasz Jankowski (PKiN, sala Marii Curie-Skłodowskiej)

Europejska Unia Niewidomych w obliczu kryzysu związanego z pandemią COVID-19 – Rodolfo Cattani – Przewodniczący European Blind Union (Włochy)

Prezentacja działalności Związku Niewidomych w Mjanma – Yamin Ohnmar Ohnmar (Mjanma)

Prezentacja działalności Nepalskiego Związku Niewidomych – Nar Bahadur Limbu (Nepal)

Prezentacja działalności Południowosudańskiego Związku Niewidomych – Mauot Anyang (Sudan Południowy)

Nauczanie przedmiotów ścisłych wśród osób niewidomych – Zaki Ali (Egipt)

Kluczowe zagadnienia tyflopedagogiki i nauk pokrewnych - prezentacja monografii – Prof. dr hab. Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz (UKSW)

Trudności w nauce języków obcych przez osoby niewidome – Esra Emhemmed Elghli (Libia)

Prezentacja szkoły ChildVision – Geraldine Neil (Irlandia)

Działalność World Blind Union – Dr Fredric K. Schroeder - przewodniczący World Blind Union (USA)

B. Dostępność przestrzeni publicznej – otworzyła i prowadziła Izabela Bańska (PKiN, sala Stefana Starzyńskiego)

Oznaczenia dotykowe jako element dostosowania przestrzeni publicznej – Sławomir Seidler (Altix sp. z o.o.)

Dostępność w kulturze – Anna Knapek (Muzeum Narodowe w Warszawie)

Prezentacja biblioteki publicznej w Arabii Saudyjskiej udostępniającej zbiory dla niewidomych – Ishaq Mohammed Hersi (Arabia Saudyjska)

Polska, kraj który warto zwiedzić – Dr inż. arch. Maciej Kłopotowski (Politechnika Białostocka)

Muzeum Rzeźby Alfonsa Karnego jako instytucja przyjazna osobom z dysfunkcją wzroku – Cezary Szymaniuk (Muzeum Rzeźby Alfonsa Karnego)

Dostępność przestrzeni – prawne aspekty w Polsce i na świecie – Adam Kalbarczyk (Altix sp. z o.o.)

Restauracja w ciemności Different – Anna Bocheńska

C. Technologia wyrównująca życiowe szanse – otworzyła i prowadziła Joanna Szafrąńska (CNK, sala konferencyjna na pierwszym piętrze)

ElBraille notatnik brajlowski przyszłości – Henryk Rzepka (Altix sp. z o.o.)

Focus i inne monitory brajlowskie czy nadal potrzebne? – Igor Busłowicz (Fundacja Szansa dla Niewidomych)

Prezentacja nowej funkcji JAWS: „SHARKY” – Jan Bloem (Vispero Holandia)

Alfabet kolorów: prezentacja opatentowanego i wdrażanego obecnie w Rumunii alfabetu „The Scripor Alphabet” – Tudor Paul Scripor (Rumunia)

Prezentacja technologii niwelującej skutki niepełnosprawności wzroku firmy ViewPlus

Prezentacja technologii niwelującej skutki niepełnosprawności wzroku firmy InView Medical

Prezentacja technologii niwelującej skutki niepełnosprawności wzroku firmy Dolphin – Steve Bennett

Prezentacja Start-upu dla niewidomych – Izidor Gershkovich (We go Vision, Izrael)

D. Dostępność cyfrowa i dostępność informacji – otworzył i prowadził Krzysztof Kiepus (CNK, sala audytoryjna na parterze)

Prezentacja działalności Fundacji Kołobajki

Innowacyjne produkty firmy ALTIX: Mówiące szachy, interaktywny globus i mówiąca mapa świata – Janusz Mirowski (Altix sp. z o.o.)

Dostępne strony internetowe – czego wymaga WCAG 2.1 – Henryk Rzepka (Fundacja Szansa dla Niewidomych)

Studenci z dysfunkcją wzroku a nauczanie zdalne – Karolina Jankowska (Koordynator ds. Dostępności Cyfrowej) i Marek Tankielun (Kierownik Laboratorium Tyfloinformatycznego) (Politechnika Wrocławska)

Tegoroczne innowacje i zmiany w Dziale Zbiorów dla Niewidomych Głównej Biblioteki Pracy i Zabezpieczenia Społecznego – Grzegorz Złotowicz (Starszy bibliotekarz, Dział Zbiorów dla Niewidomych Głównej Biblioteki Pracy i Zabezpieczenia Społecznego)

Turystyka górską niepełnosprawnych – Bogumił Kanik (Prezes Fundacji Pogranicze Bez Barrier)

Your Way – innowacyjny system nawigacji w budynkach – Sławomir Seidler (Fundacja Szansa dla Niewidomych)

10:00 – 18:30 Wystawy towarzyszące Konferencji (CNK):

- Wystawa technologiczna
- Prezentacja działalności instytucji i organizacji OPP
- Wystawa „Świat dotyku i dźwięku”

Dzień 3 – niedziela 13.09.2020 r.

09:00 Msza Święta w intencji niewidomych, słabowidzących i ich bliskich – Świątynia Opatrzności Bożej w Wilanowie (ul. Księdza Prymasa Augusta Hlonda 1 w Warszawie). Mszę Św. odprawił ks. Tadeusz Aleksandrowicz (Kustosz Świątyni Opatrzności Bożej) przy udziale ks. Waldemara Kluzy.

12:00 Wizyty w warszawskich i mazowieckich muzeach

12:00 – 18:00 Wystawa technologiczna i wystawa „Świat dotyku i dźwięku” (CNK)

16:00 Zwiedzanie Warszawy i jej okolic

Dzień 4 – poniedziałek 14.09.2020 r.

10:00 Coroczna manifestacja środowiska ph.: „My nie widzimy nic, a Wy – czy widzicie nas?”

11:30 Warszawskie i mazowieckie uczelnie

XVIII edycja REHA FOR THE BLIND IN POLAND już za nami

Światowe spotkanie niewidomych, słabowidzących i ich bliskich organizowane w ramach XVIII edycji Międzynarodowej Konferencji REHA FOR THE BLIND IN POLAND (REHA) należy już do przeszłości. Miało być jak zawsze, a nieoczekiwanie wszystko musiało być niestandardowe. Pandemia Covid-19 zmieniła i nadal zmienia świat. Musiała się też zmienić nasza Konferencja. Nie wiedzieliśmy, czy w ogóle będzie mogła dojść do skutku, a jeśli tak, to w jakiej formie. Dyskutowaliśmy, czy będzie możliwy przyjazd Beneficjentów do Warszawy, czy jednak na to się nie odważą, albo nie zezwolą władze, a fundacji pozostanie jedynie możliwość transmisji sesji merytorycznej i paneli dyskusyjnych. I bardzo się nam poszczęściło. W dniach 11-14 września epidemia nieco zelżała, za czym poszły decyzje władz dotyczące możliwości przemieszczania się, a co ważniejsze, wielu naszych Beneficjentów chciało do nas przyjechać. I wszystko się nam udało, gdy chodzi o spotkanie centralne. Inaczej było w przypadku konferencji regionalnych, które w większości musiały się odbyć w formie on-line. W związku z niepewnością, która panowała w sierpniu br., zdecydowaliśmy się na bardzo ekspansywną transmisję wydarzenia, zarówno dla polskich widzów i słuchaczy, jak i poza granicę. I był to strzał w dziesiątkę! Jest to wielowątkowe wydarzenie, podczas którego zmanifestowaliśmy solidarność z naszymi podopiecznymi, promowaliśmy ideę zmieniania postrzegania niepełnosprawności i jej

konsekwencji, jak urządzić świat, by zrealizować niedościgniony cel prawdziwego wyrównania życiowych szans ludzi nadal w znacznym stopniu wykluczonych. Gościom zebranych w Pałacu Kultury i Nauki, Centrum Nauki Kopernik oraz widzom on-line w wielu krajach świata zaprezentowaliśmy osiągnięcia naukowców, inżynierów, rehabilitantów, organizacji i instytucji działających w dziedzinie rehabilitacji, a zwłaszcza polskie osiągnięcia. Celem Konferencji i towarzyszących jej wystaw od 21 lat jest umożliwienie jej licznym odbiorcom zapoznanie się z najnowszymi rozwiązaniami technicznymi i metodologicznymi stworzonymi dla tej grupy obywateli. Od roku 1999 spotykamy się na REHA z wielotysięczną rzeszą użytkowników produktów i usług. REHA rośnie z roku na rok stając się wyjątkowym przedsięwzięciem realizowanym nie tylko w Warszawie, jak podczas pierwszych jej edycji, ale również w innych największych polskich miastach. Na to niezwykle wydarzenie składa się bowiem szesnaście Konferencji regionalnych w stolicach województw oraz czterodniowe spotkanie centralne w Warszawie. To dzięki takim wydarzeniom oraz obecności tylu naszych sympatyków możemy ufać, że życie niewidomych, słabowidzących oraz innych niepełnosprawnych będzie porównywalne do życia ludzi pełnosprawnych. Na naszej REHA pojawiały się pionierskie rozwiązania: udźwiękowanie systemu Windows, aplikacje internetowe, specjalistyczne notatniki, nowoczesne drukarki tekstowe i graficzne, technologia 3D, rozwiązania nawigacyjne itd. Tak samo było i tym razem. Od lat REHA jest obejmowana honorowym patronatem Małżonki Prezydenta RP. Było tak również w tym roku. Członkami Komitetu Honorowego są wybitni przedstawiciele świata nauki, polityki i organizacji NGO. Fundacja powołała Komitet Organizacyjny, który czuwał nad jak najlepszym zorganizowaniem tych wydarzeń. Aby nasze spotkania były atrakcyjne zarówno dla uczestników, jak i sponsorów oraz wystawców, zatrudniliśmy ponad 100 pracowników obsługi i około 250 wolontariuszy. Referaty merytoryczne, prezentacje, panele dyskusyjne były transmitowane przez Internet dla odbiorców polskich i zagranicznych. O ile w poprzednich latach były tłumaczone na dwa języki: angielski i rosyjski, to w tym roku na wiele języków. W ten sposób pragniemy zrealizować ważny dla nas cel, by REHA FOR THE BLIND IN POLAND stała się wizytówką naszego kraju i wydarzeniem o zasięgu ogólnoswiatowym. Fundacja współpracuje bowiem z niewidomymi i ich organizacjami w wielu krajach, szczególnie w Środkowej Europie, krajach arabskich, a zwłaszcza w Izraelu. Wszystko dla rozślawiania Polski i naszych organizacji. Skąd decyzja o wyborze miejsca centralnego spotkania? Pałac Kultury i Nauki to jedno z najsławniejszych miejsc w Polsce. Znajduje się w samym centrum Warszawy. W salach pałacowych odbywają się największe konferencje i koncerty. Pałac dysponuje wieloma dużymi salami, co realizuje zarządzenia dotyczące konieczności rozgęszczenia podczas epidemii.

Kolejnym sławnym miejscem jest Centrum Nauki Kopernik, do którego co roku przybywają tysiące gości zainteresowanych najnowszymi osiągnięciami nauki i techniki. Między rozlicznymi dziedzinami, którymi zajmuje się CNK, inicjowane są tam m.in. działania związane z niwelowaniem skutków niepełnosprawności. CNK bierze udział w pracach i prezentacjach dotyczących udostępniania otoczenia osobom mającym problemy z poruszaniem się oraz udostępniania informacji niewidomym i słabowidzącym. Z tych powodów właśnie to miejsce wybraliśmy na nasze wystawy.

Centralne spotkanie REHA 2020 było zrealizowane zgodnie z zarządzeniami władz, w szczególności dotyczącymi zabezpieczeń epidemicznych Covid-19. W związku z tym Fundacja zaproponowała trzy formy uczestnictwa:

- w charakterze grup beneficjentów projektu „Wielkie Spotkanie Niewidomych, Słabowidzących i Wszystkich Niepełnosprawnych - REHA FOR THE BLIND® IN POLAND 2020” (czterodniowy pobyt w Warszawie z noclegami w mazowieckich hotelach z pełnym pakietem żywieniowym),
- w charakterze uczestników zgłoszonych indywidualnie,
- za pośrednictwem Internetu (online). REHA ma od lat charakter międzynarodowy, toteż również w tym roku wzięli w niej udział z wykorzystaniem Internetu niewidomi, słabowidzący i ich bliscy z wielu krajów. Transmisja internetowa była realizowana w piątek od 14:00 do około 20:00 i w sobotę od 10:00 do około 14:00.

Referaty, prezentacje i panele dyskusyjne były tłumaczone na dziewięć języków: angielski, litewski, niemiecki, francuski, rosyjski, hiszpański, arabski, hebrajski, rumuński.

O Fundacji Szansa dla Niewidomych

Docelowym efektem działań naszej organizacji ma być:

- stworzenie dostępnego otoczenia,
- dostosowywanie obiektów użyteczności publicznej tak, aby mogli tam samodzielnie dotrzeć niewidomi,
- udostępnienie wszelkich informacji, stron internetowych,
- zatrudnienie niepełnosprawnych wzroku poprzez tworzenie nowoczesnych stanowisk pracy,
- lansowanie projektowania uniwersalnego, dotyczącego wszelkich usług i produktów,
- realizacja praw naszej grupy obywateli (konwencji ONZ oraz dyrektyw UE),
- jak najdalej posunięta emancypacja naszego środowiska.

Na czym nam najbardziej zależy? Na społecznej empatii, niezbędnej dla realizacji szerokiego wachlarza celów. Chodzi o jak najszerze otwarcie na problemy ludzi niewidomych i słabowidzących. Fundacja zajmuje się światem dotyku i dźwięku, w którym wzrok zastępują inne zmysły. Umożliwiają to innowacyjne rozwiązania elektroniczne i informatyczne. Stąd pomysł zorganizowania takich wydarzeń jak wystawa REHA FOR THE BLIND IN POLAND.

Fundacja dzisiaj to:

- 17 oddziałów,
- 45 pracowników,
- działalność w kilku sąsiednich krajach,
- cykliczne konferencje z Międzynarodową Konferencją REHA FOR THE BLIND IN POLAND na czele,
- bliska współpraca z mediami, władzami centralnymi i samorządowymi,
- dobre kontakty ze środowiskiem: stowarzyszeniami i fundacjami oraz wybitnymi ludźmi niewidomymi i słabowidzącymi, ekspertami w naszej dziedzinie,
- tysiące beneficjentów i wolontariuszy,
- jedno z pierwszych miejsc wśród organizacji pracujących dla osób z niepełnosprawnościami,
- uczestnictwo w gremiach doradczych Rządu RP.

Tekst wystąpień prowadzącego Konferencję – Macieja Iwańskiego

Witam Państwa serdecznie na osiemnastej edycji Konferencji REHA FOR THE BLIND IN POLAND, którą od 21 lat organizuje Fundacja Szansa dla Niewidomych. Honorowym patronatem objęła tę Konferencję Małżonka Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Agata Kornhauser-Duda. Stało się to już konferencyjną tradycją, honorowaną przez Panią Prezydentową od lat. W Polsce opieka nad osobami niepełnosprawnymi jest jednym z głównych zainteresowań i działań Pani Prezydentowej. Spotyka się ze środowiskami osób z niepełnosprawnościami. Stała się przez lata prezydentury Męża wiernym przyjacielem i opiekunem tych środowisk. Patronem wydarzenia jest Samorząd Województwa Mazowieckiego, a współorganizatorami są: Biuro Pomocy i Projektów Społecznych Urzędu m.st. Warszawy, The Center for the Blind in Israel, Fundacja Challenge Europe w Polsce. Konferencja odbywa się także we współpracy z International Mobility Conference, World Blind Union i European Blind Union oraz Zespołem Pedagogiki Specjalnej przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN. Konferencję dofinansowują Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Samorząd Województwa Mazowieckiego – Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, miasto stołeczne Warszawa.

Witam około tysiąca osób przybyłych tutaj, do Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie, oraz tysiące internautów z wielu krajów. Gdy chodzi o Pałac, to należy powiedzieć widzom i słuchaczom z zagranicy, że znajdujemy się w centrum polskiej stolicy. Obecni tutaj uczestnicy zajęli 3 wielkie sale. Zmieścilibyśmy się w jednej, ale w czasie epidemii organizatorzy musieli zagwarantować społeczny dystans. Pilnujemy zasad bezpieczeństwa epidemicznego i jesteśmy przekonani, że wszyscy są i nadal będą zdrowi. Co bardzo ważne, wszyscy uczestnicy zostali sprawdzeni pod kątem ich stanu zdrowia, możemy więc wspólnie spędzić 4 konferencyjne dni i wziąć udział w licznych wydarzeniach Konferencji przygotowanych przez Fundację Szansa dla Niewidomych.

Pierwszą atrakcję mamy już za sobą. Właśnie wysłuchaliśmy piosenki o wiele mówiącym tytule „Widzieć więcej”. To hymn Fundacji Szansa dla Niewidomych i jej podopiecznych. Utwór powstał 10 lat temu z inicjatywy Marka Kalbarczyka. Uważał, że społeczność polskich niewidomych i słabowidzących, wzorem innych, powinna mieć swój hymn. To bardzo miły zwyczaj. Hymny mają na przykład kluby sportowe. To ważne, by podczas otwierania imprez organizowanych przez różne instytucje można było wysłuchać utworów specjalnie dla nich stworzonych.

W tym przypadku tekst hymnu mówi o widzeniu jak najwięcej i to nie tylko wzrokowym, lecz również, a może nawet przede wszystkim, duchowym.

Marek Kalbarczyk zaangażował do tego projektu znanych chyba wszystkim Państwu twórców. Słowa napisał Jacek Cygan, a muzykę Lidia Pospieszalska. Na fortepianie gra przyjaciel pana Marka, nieżyjący już Janusz Skowron, a na gitarze – kto? Proszę sobie wyobrazić - sam pan Marek, który jest muzykiem amatorem, gitarzystą, a więc jak sam mówi, na pewno nie profesjonalistą. Natomiast gdy tylko nadarza się okazja by zagrać z zawodowymi muzykami,

korzysta z niej. Hymn zaśpiewała Viola Brzezińska, zapamiętana jako zwyciężczyni Szansy na sukces z roku 1995, w naszej telewizji, czyli TVP. Tekst nie jest przypadkowy. O czym mówi? O marzeniu, by świat był jak najlepszy. Nie tylko niewidomi powinni móc widzieć. Chodzi też o to, by wszyscy widzieli więcej.

Trzeba zauważać innych, rozumieć ich i pomagać. By to osiągnąć, warto zamknąć oczy i patrzeć sercem. Wtedy wszyscy czują, że tworzą wspólny świat i mogą powiedzieć „Jesteśmy razem”!!!

Czas na podziękowania

Szczególnie gorąco dziękujemy Partnerowi Konferencji REHA FOR THE BLIND IN POLAND Adamowi Struzikowi, Marszałkowi Województwa Mazowieckiego i jego współpracownikom. Za dofinansowanie tego spotkania, sesji merytorycznej, wystawy, paneli dyskusyjnych i pobytu dla setek niewidomych w świetnych warszawskich hotelach dziękujemy Państwowemu Funduszowi Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z jego Prezesem, Panem Krzysztofem Michałkiewiczem na czele. Za możliwość spotkania w salach Pałacu oraz Centrum Nauki Kopernik serdecznie dziękujemy Miastu stołecznemu Warszawa, z Panem Dyrektorem Tomaszem Pactwą na czele.

Dziękujemy za wsparcie działalności Fundacji Szansa dla Niewidomych czołowemu polskiemu koncernowi paliwowemu Orlen i innym firmom, które współpracują z Fundacją i sponsorują jej działalność, a więc światowemu liderowi technologii rehabilitacyjnej dla niewidomych i słabowidzących, amerykańskiej firmie Vispero i wiodącej w tej dziedzinie na polskim rynku firmie Altix.

Gorąco witamy uczestników Konferencji on-line, zarówno z Polski, jak i z całego świata. Oglądają i słuchają nas w takich egzotycznych krajach jak Japonia, Mjanma, Nepal, kilka krajów arabskich, Izrael, USA i Kanada, niewidomi, słabowidzący z wielu krajów europejskich i z krajów postradzieckich. W związku z tym wystąpienia są tłumaczone na kilkanaście języków. To, że tłumaczymy na język angielski, rosyjski, niemiecki, to oczywistość, ale hebrajski, arabski, to na pewno duży wyczyn i sukces.

Pozdrawiamy uczestników on-line!

Witamy Panią Malwinę Wysocką-Dziubę, Prezes Zarządu Fundacji Szansa dla Niewidomych, absolwentkę studiów magisterskich w SGH, studiów podyplomowych „Zarządzanie i ewaluacja projektów współfinansowanych z UE” (Wydz. Zarządzania UW) oraz „Akademia Ewaluacji Programów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego” (EUROREG UW). Doświadczona koordynatorka i realizatorka projektów badawczych, szkoleniowych, społecznych i innych (m.in. zgodnie z metodologią PRINCE2).

Witamy Pana Adama Struzika – Marszałka Województwa Mazowieckiego od 2002 roku, polityka Polskiego Stronnictwa Ludowego, lekarza z wykształcenia. Pana Tomasza Pactwę – Dyrektora Biura Pomocy i Projektów Społecznych Urzędu miasta stołecznego Warszawy, który od lat aktywnie działa na rzecz kreowania innowacji społecznych, tak potrzebnych i oczekiwanych przez osoby niepełnosprawne. Bije rekordy w empatii dla środowisk osób

niepełnosprawnych, a w szczególności niewidomych. W jego biurze powstaje mnóstwo wartościowych projektów: Virtualna Warszawa, Aktywna Warszawa, Vip System itd.

Dzięki niemu zainicjowano program „Virtualna Warszawa”, innowacyjny system nawigacji na smartfony, który ma pomóc osobom niewidomym w poruszaniu się po mieście, podobnie jak wszystkim mieszkańcom stolicy i turystom w poznawaniu Warszawy.

Niech mi będzie wolno powitać Pana Jacka Kwapisza, współzałożyciela i pierwszego Prezesa Fundacji z początku lat 90., nauczyciela akademickiego, wychowawcę młodzieży niewidomej w Laskach, wybitnego rehabilitanta.

Powitajmy Pana Marka Kalbarczyka, założyciela Fundacji Szansa dla Niewidomych, wieloletniego jej prezesa, absolwenta Matematyki, Informatyki i Mechaniki UW, prekursora tyfloinformatyki w Polsce.

To twórca pierwszego na światowym rynku syntezy mowy mówiącego po polsku, jeden z inicjatorów procesu wykorzystania technologii IT dla emancypacji środowiska niewidomych, autor podręczników matematycznych, poradników rehabilitacyjnych i przewodników turystycznych, książek beletrystycznych dotyczących tej dziedziny (ponad 50 autorskich tytułów), setek artykułów. Działacz społeczny od 16. roku życia, dziennikarz, polityk, muzyk. Nagrodzony licznymi wyróżnieniami, tytułami i odznaczeniami, m.in. Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Dziękujemy również Patronom medialnym Konferencji: Dziennikowi Rzeczpospolita, Grupie RMF, Tygodnikowi Angora, portalowi Sieci prawdy, Radiu Wnet.fm, magazynowi WOMAN in the World, tygodnikowi Kurier Praski.

To niesamowite, ile udało się zrobić Fundacji w kraju i za granicą przez 28 lat działalności. Jest wielu ludzi, którzy czekają na wsparcie. Gdy się ma tak wspólnie i empatyczny zespół, ideowy i z poczuciem obowiązku, wszystko jest możliwe. No i udało się – kilkadziesiąt projektów rocznie, tysiące podopiecznych, no i to wielkie spotkanie REHA FOR THE BLIND IN POLAND!

Droży Państwo, w ramach Konferencji REHA, jak co roku, jest organizowana wystawa nowoczesnych technologii niwelujących skutki wad narządu wzroku. W tym roku wystawa „Świat dotyku i dźwięku”, tak jak i cała Konferencja, są zorganizowane w reżimie epidemicznym z zachowaniem wszelkich obowiązujących obostrzeń. W ich ramach przy każdym stoisku może jednocześnie przebywać jedna osoba. Bardzo prosimy o pilnowanie porządku i o stosowną dyscyplinę, oczywiście dla dobra wszystkich uczestników.

Zapraszam na stoisko Wydawnictwa Trzecie oko Fundacji Szansa dla Niewidomych z jej różnymi publikacjami. Będzie tam wiele książek, a każda wydana w sposób specjalny. Są one bowiem określane mianem transparentnych, czyli takich, w których brajlowskie znaki są wytłoczone na tle zwykłych, czarnodrukowych liter.

Z kolei w książkach brajlowskich będzie można obejrzeć niezwykle rysunki - wypukłe, zbudowane z pojedynczych punkcików brajlowskich, które tworzą uwypuklone powierzchnie. Mogą być umieszczone na tle zwykłej grafiki, dzięki czemu mogą być oglądane zarówno

przez niewidomych, jak i widzących czytelników. Na wystawie będą także tyflografiki, czyli grafiki uwypuklone. Często osoby niewidome nie wiedzą jak wyglądają znane wszystkim zabytkowe obiekty i dzieła sztuki. Tyflografika jest na to dobrym lekarstwem. Oczywiście jeszcze lepszym są modele trójwymiarowe, które można wykonać w technologii 3D. Mogą to także być odlewy, na przykład w brązie.

Wracając do książek, będzie tam najnowsza publikacja Fundacji zatytułowana „Dostępność na serio”, która jest stworzona dla fundacyjnego projektu „Świat dotyku i dźwięku bez tajemnic”. To kompendium dziedziny zajmującej się zastępowaniem wzroku przez zmysł dotyku i słuchu.

28 lat temu Marek Kalbarczyk stworzył wyjątkowe czasopismo aktualnie wydawane pod nazwą „Help – jesteśmy razem”, którego zadaniem jest opowiadanie o świecie dźwięku i dotyku. Help jest miesięcznikiem z ambicjami, by stać się czasopismem czytany przez wszystkich, mimo że opowiada o specyficznym życiu ludzi niewidomych i słabowidzących. I w ten oto sposób przechodzimy do zaprezentowania referatów przygotowanych specjalnie dla tejże konferencji. Jeszcze raz dziękuję wszystkim za Waszą odwagę, uczestnictwo i wykonanie niebywałej pracy, by REHA FOR THE BLIND IN POLAND się udała.

Wystawa technologiczna

W tym roku Fundacja jako główny organizator Konferencji miała poważny problem – w czasie przygotowań do Konferencji, na przełomie lipca i sierpnia, nikt nie znał sytuacji epidemicznej, którą będziemy mieli w Polsce, Europie i na świecie w połowie września. Wierzyliśmy, że Covid-19 osłabnie i organizowane przez nas spotkania odbędą się w jak najliczniejszym gronie. Byliśmy jednak przygotowani na różne scenariusze. Można było uczestniczyć w Konferencji osobiście albo on-line. Z tego wyboru mogli skorzystać również wystawcy. I tak się stało. Fundacja zorganizowała stoiska wystawiennicze dla najodważniejszych oraz tych, którym najbardziej zależy na polskim rynku i rehabilitacji polskich niepełnosprawnych wzroku. Producenci i sprzedawcy mogli być obecni na swoich stoiskach na miejscu lub zdalnie. Gdy wybrali tę drugą opcję, nasi Beneficjenci mogli wysłuchać ich prezentacji audio-video. Oglądali je goście obecni na konferencyjnych salach oraz internauci z kraju i zagranicy. Służyła temu specjalna transmisja i tłumaczenie wystąpień na wiele popularnych języków.

W wystawie wzięły udział znane polskim klientom firmy. Niektóre z nich wysłały do Polski swoich przedstawicieli, inne ustaliły swoje wystąpienia on-line. Oto lista tegorocznych wystawców i stoisk merytorycznych:

Altix sp. z o.o.

Dolphin Computer Access

Comde-Derenda GMBH

Vispero

BlindShell

InView Medical

JKJ – ścieżki naprowadzające

Drukarki Brajlowskie firmy View Plus i Index

Centrum Niewidomych i Słabowidzących (Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Niewidomych w Krakowie)

Polski Związek Niewidomych Instytut Tyflogiczny

Fundacja Widzimy Inaczej

Tyflografika

Samodzielność w przestrzeni – stoisko z białymi laskami

Niwelowanie skutków niepełnosprawności na co dzień – rozwiązania użytkowe

Gry dla niewidomych

Dostępność otoczenia – YourWay

Mówiący brajlowski globus, mówiące brajlowskie szachy i mówiąca brajlowska mapa świata

Inteligentny dom

Brajlowskie monitory i notatnik ElBraille

Wydawnictwo Trzecie Oko

Wystawa ph.: „Świat dotyku i dźwięku”

Fundacja Szansa dla Niewidomych

REHA w liczbach – nasze rekordy wszechczasów

- 62 wystawców
- 5000 uczestników spotkań konferencyjnych w 16 województwach i podczas REHA centralnej
- Ponad 3000 gości w trakcie konferencyjnych dni
- 17 osobnych imprez stanowiących spójną całość REHA
- Około 100 zatrudnionych pracowników dla obsługi wydarzeń
- Ponad 250 wolontariuszy z całego kraju
- 6 wielkich sal, w których toczyły się wykłady i dyskusje
- 35 paneli dyskusyjnych
- 15 autokarów, które przywiozły Beneficjentów z całego kraju
- 21 zagranicznych delegacji

Koncert „Jesteśmy razem”

Jak co roku staraliśmy się przygotować jak najlepszy koncertowy upominek. Niektórzy Beneficjenci pokonali ponad 500 kilometrów, by uczestniczyć w naszym spotkaniu. Skoro tak bardzo im zależało na spotkaniu i rozwoju idei świata dotyku i dźwięku, powinniśmy jako organizatorzy wydarzenia się odwdzięczyć – najlepiej zaproszeniem na muzyczną ucztę. Wieczorem 11 września zagrali nam elitarni wykonawcy. Wystąpiły 4 zespoły wykonujące odmienne gatunki muzyki – najpierw operetka i pop-opera, potem mocny, free jazz, unplugged rock i folk rock na koniec. Oto krótkie notki o wykonawcach.

Nayra Ayvazyan - absolwentka Prywatnej Szkoły Operowej A. Teligi. Urodziła się i wychowywała w Armenii. Już jako dziecko uczęszczała na zajęcia śpiewu, tańca i uczyła się gry na fortepianie. Jest uczestniczką wielu festiwali oraz kursów wokalnych. Obecnie koncertuje w kraju i za granicą, wyśpiewując repertuar operowo-operetkowy. Współpracowała z tak znakomitymi dyrygentami jak: Marcin Nałęcz-Niesiołowski, Sławomir Chrzanowski, Lesław Sałacki, Marian Vach, Wojciech Szaliński. Występowała m.in. z Gliwickim Teatrem Muzycznym, Operą i Filharmonią Podlaską, Filharmonią Zabrzeńską. Wszechstronnie uzdolniona, zaskakuje publiczność ciągłą sceniczną metamorfozą. Uwielbia śpiew, taniec i... piękne suknie.

Byliśmy w Wiśle, tej Małyszowej. Spacerowaliśmy po rynku, gdy nagle usłyszeliśmy coś na kształt koncertu. Skierowaliśmy kroki w stronę wiślańskiego amfiteatru, by sprawdzić co też tam się dzieje. To próba. Śpiewa nieznana nam śpiewaczka. Słyszemy jedynie krótkie fragmenty znanych nam melodii. Repertuar jakby Andrei Bocelliego, arie z oper i operetek, i powszechnie znane pieśni rosyjskie, włoskie, hiszpańskie i polskie.

Próba zakończyła się zaproszeniem widzów na koncert, który miał mieć miejsce za dwie godziny. Przecież możemy na nim być! Sama artystka poinformowała, że koncert jest bezpłatny, najwyraźniej zorganizowany przez władze miasteczka Adama Małysza. Wyszliśmy na obiad, by od razu po nim wrócić i słuchać. Nie czas przypominać co Naira zaśpiewała. Ważne jest jedynie to, że kompletnie nas zauroczyła swoim głosem. Nigdy nie słyszałem takiej mocy i takich wibracji otaczającego nas powietrza. Byliśmy zachwyceni, więc pomyślałem by znaleźć do niej kontakt i zaprosić na naszą REHE. Tak się też stało.

Przyjechała do Polski 27 lat temu. Jej rodzina nie umiała żyć w Armenii. Wyjechali i trafili do nas, na Śląsk. Później się okazało, że nie żalowali tego wyboru. Pokochali Polskę. Skoro tak, to i my pokochaliśmy Nairę. Spotkałem się z nią przed koncertem „Jesteśmy razem” i od razu mocno się zaprzyjaźniliśmy. Jest po prostu świetna, przemiła, obdarzona cudownym głosem. Ciekawe czy uda mi się jeszcze kiedyś posłuchać jej na żywo!

Patryk Matwiejczuk, wybitny niewidomy pianista, ukończył akademię muzyczną w zakresie zarówno fortepianu klasycznego, jak i jazzowego. To, co ceni w muzyce, to przede wszystkim wszechstronność, elastyczność oraz poczucie wolności. Kwartet Matwiejczuk, Wośko, Grzesiuk i Skrzypczak to grupa muzyków dbających o muzyczną różnorodność oraz szanujących osobistą przestrzeń każdego z członków zespołu. Wzajemna interakcja, wyzwalająca energię i interakcję z publicznością, to cel, który im przyświeca.

Poznałem Patryka w dosyć wyjątkowych okolicznościach. Otóż przed poprzednią edycją REHA szukałem artystów chcących dla nas zagrać. Znalazłem Krzesimira Dębskiego i Anię Jurkiewicz. Spotkałem się z Krzesimirem i zapytałem, jaki może mieć pomysł w kwestii koncertu „Jesteśmy razem”, w którym mają wystąpić także niepełnosprawni artyści. Nie musiałem niczego wyjaśniać, a już proponował dokooptowanie do jego zespołu Patryka. Tak się stało. Wystąpili razem na terenie Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Ba, to nie wszystko. Krzesimir spowodował, że na scenę zostałem zaproszony i ja. Wziąłem do rąk gitarę i zagrałem z nimi dwa numery – jakiś blues w G-dur i nasz hymn „Widzieć więcej”. Właśnie wtedy przekonałem się jakim muzykiem jest Patryk. Coś niesamowitego! Pomyślałem, że za rok muszę go namówić do występu pod jego kierownictwem. Tak się stało.

Koncert kwartetu nie był łatwy. Free jazz to gratka dla nielicznych, a jednak podobał się - zespół dostał solidne brawa. Kwartet zagrał utwory Komedy i samego Patryka. Była to porcja trudnej, ambitnej muzyki, zupełnie odmienna od pozostałych wykonawców, ale właśnie to spodobało się widzom i słuchaczom, i gdzieś daleko za głośniczkami podłączonymi do ich komputerów. Tak czy inaczej będąc gitarzystą amatorem miałem niebywałą przyjemność zagrać z wybitnym, dobrze wykształconym pianistą Patrykiem Matwiejczukiem. Naprawdę mało kto może przeżywać takie przyjemności.

Sarsa to tak naprawdę Marta Markiewicz, polska piosenkarka, autorka tekstów i kompozytorka. Ukończyła studia w Akademii Pomorskiej w Słupsku na kierunku edukacja artystyczna, uzyskując tytuł magistra sztuki. Wydała trzy solowe albumy studyjne: Zapomnij mi (2015), Pióropusze (2017) i Zakryj (2019). Pierwszy z nich promowała m.in. singlem „Naucz

mnie”, który uplasował się na 1. miejscu na polskiej liście AirPlay, zdobył tytuł Cyfrowej Piosenki Roku 2015 oraz był pierwszym polskim singlem certyfikowanym diamentem. Utwór „Zakryj” doczekał się nietypowego lyric video, które zostało stworzone z myślą o osobach niesłyszących. Zaprezentowano je w języku migowym. Sarsa zaprosiła do projektu Miss Świata Głuchych 2016 — Iwonę Cichosz.

— Muzyka to nie tylko dźwięki, ale wielowymiarowe zjawisko. Muzykę można pokazać w kolorach czy znakach. Dlatego do tego projektu zaprosiłam wyjątkową Iwonę Cichosz, która jako osoba niesłysząca pomaga mi zrozumieć, w jaki sposób głusi mogą słyszeć i czuć muzykę — mówi sama Sarsa i dodaje: Tym dodatkowym video do singla „Zakryj” chcę zwrócić uwagę na wciąż utrudniony dostęp do kultury dla osób niesłyszących oraz że muzyka to wiele więcej niż dźwięki. Dla mnie najpiękniejsze jest to, że każdy jest inny i może inaczej odczuć oraz zrozumieć moją twórczość. Chcę, żeby każdy miał taką możliwość.

Słyszałem jej przeboje w radiu. Zainteresowały mnie, ale nie spodziewałem się, że jej muzyka ma tak głębokie przesłanie i jest tak nietuzinkowa. Koncert był naprawdę świetny. Sarsa zaśpiewała w trio z oszczędną gitarą i wiolonczelą, a może największym walorem tego występu było kompletne nas zaskoczenie. W radiu słyszymy jej przeboje nagrane w pełnym elektronicznym składzie, a tutaj taka muzyka unplugged i jej wypowiedzi mające nas przekonać do bycia lepszym, dobrym dla innych, do rozumienia naszego otoczenia.

Zakopower to zespół wykonujący muzykę folkową z elementami rocka i jazzu, założony przez skrzypka Sebastiana Karpiela-Bułęckę. Producentem oraz kompozytorem nagrań Zakopower jest Mateusz Pospieszalski, a twarzą i liderem zespołu - Sebastian Karpiel-Bułęcka. Grupę tworzą również: Wojciech Topa, Bartek Kudasik, Józef Chyc, Piotr Rychlec, Kacper Stolarczyk, Michał Trąbski, Dominik Trębski i Bartosz Nazaruk.

Zakopower zadebiutował na polskim rynku muzycznym płytą Music Hal wydaną w 2005 roku, która jest połączeniem tradycyjnych góralskich melodii i nowoczesnej klubowej muzyki. Zespół regularnie grywa około 100 koncertów rocznie.

O ile wcześniejszy występ Sarsy to dostojne wyciszenie i refleksja, w tym przypadku sala zatrzęsa się od mocy ośmioosobowego zespołu. Śpiewało kilku wokalistów, brzmiały skrzypce i jakiś solidny instrument dęty – być może puzon. Do tego piano i perkusja towarzyszące gitarom. Dla osób widzących świetna gra światła. Po prostu coś nieprawdopodobnie ciekawego.

Tak więc zaczęliśmy od cudownej Nairy, by zakończyć mocnym uderzeniem Zakopowera. Tak dobrego koncertu na REHA chyba jeszcze nie było. Zawdzięczamy go Państwowemu Funduszowi Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Adamowi Struzikowi - Marszałkowi Województwa Mazowieckiego, dyrektorowi Tomaszowi Pactwie z Miasta Stołecznego oraz firmie Orlen, która udzieliła nam swojego wsparcia.

Jak ponad 900 osób może być na koncercie w jednej sali, w której z powodu epidemicznego rozgęszczenia może zasiąść około 300?

Dla realizacji tego wielkiego spotkania naszego środowiska wynajęliśmy 4 ogromne sale w Pałacu Kultury i Nauki, nie mówiąc o kilku niezbędnych dodatkowych pokojach. Normalnie w każdej z tych sal można by było pomieścić wszystkich naszych gości, ale nie tym razem. Podzieliliśmy ich na 4 grupy i byliśmy zmuszeni do podjęcia trudnej decyzji – kto ma mieć miejsce w sali, w której występowali artyści. Koncert odbył się w Sali Ratuszowej, a co z pozostałymi? Fundacja zorganizowała transmisję koncertu do pozostałych sal na telebimach. Nie jest to idealne rozwiązanie, ale czego się nie robi dla bezpieczeństwa epidemicznego. Musieliśmy więc zdecydować, kto ma zasiąść na widowni w Ratuszowej. Jako że nie chcieliśmy podejmować arbitralnych decyzji, zorganizowaliśmy muzyczny konkurs internetowy. Zwycięzcy dostawali wejściówkę. Oto treść pytań zadanych naszym Beneficjentom.

- 1. Gdzie w roku 1961 rozpoczęła karierę piosenkarską Ewa Demarczyk?**
  - a. W kabarecie „Piwnica pod Baranami”.
  - b. W „Cyruliku”, studenckim kabarecie Akademii Medycznej w Krakowie.
- 2. Na jakim instrumencie grał zmarły niedawno multiinstrumentalista i kompozytor Romuald Lipko, lider „Budki Suflera”?**
  - a. Instrumenty klawiszowe.
  - b. Saksofon.
  - c. Klawesyn.
  - d. Gitara.
- 3. Z jakiego kraju wywodzi się popularny taniec salsa?**
  - a. Argentyna.
  - b. Karaiby.
  - c. Hiszpania.
  - d. Portugalia.
- 4. Ulubionym kompozytorem, jakiej postaci historycznej był Ryszard Wagner?**
  - a. Benito Mussoliniego.
  - b. Heinricha Himmlera.
  - c. Adolfa Hitlera.
  - d. Hermanna Goeringa.
- 5. Jazzowy saksofonista Jan Garbarek jest:**
  - a. Polakiem.
  - b. Czechem.
  - c. Słowakiem.
  - d. Norwegiem.

- 6. Anna Maria Jopek, polska wokalistka jazzowa, zaśpiewała w zespole z:**
- Johnem Coltrainem.
  - Patem Methenym.
  - Carlosem Santaną.
  - Milesem Davisem.
- 7. Sebastian Karpiel-Bułecka, lider zespołu Zakopower, gra na:**
- Kontrabasie.
  - Perkusji.
  - Skrzypcach.
  - Akordeonie.
- 8. W jakim talent show wystąpił w roku 2013 pianista jazzowy Patryk Matwiejczuk?**
- „Mam talent”.
  - „Must Be The Music”.
  - „The Voice of Poland”.
- 9. Polska śpiewaczka operowa i operetkowa pochodzenia ormiańskiego Nayra Ayvazyan wystąpiła na deskach teatru Castello w roli:**
- Rosalindy w operetce „Zemsta nietoperza” Johanna Straussa syna.
  - Sylvii Varescu w operetce „Księżniczka Czardasza” Imre Kalmana.
- 10. Ile razy polski przedstawiciel wygrał Konkurs Piosenki Eurowizji dla dorosłych?**
- Jeden raz.
  - Trzy razy.
  - Dwa razy.
  - Nigdy.
- 11. Ile razy polski przedstawiciel wygrał Konkurs Piosenki Eurowizji dla dzieci?**
- Nigdy.
  - Jeden raz.
  - Cztery razy.
  - Dwa razy.
- 12. Debiut fonograficzny polskiej wokalistki Kayah przypada na rok:**
- 1988.
  - 1997.
  - 2001.
  - 1981.
- 13. Niewidomy wokalista Ray Charles ukształtował gatunek muzyczny:**
- Hip hop.
  - Rhythm and blues.
  - Reggae.
  - Dance.

14. Niewidomy kompozytor, wokalista i multiinstrumentalista Stevie Wonder sprzedał ponad:

- a. 100 milionów płyt.
- b. 20 milionów płyt.
- c. 10 milionów płyt.
- d. 50 milionów płyt.

15. W grudniu 1963 roku Czesław Niemen wystąpił w:

- a. Carnegie Hall w Nowym Jorku.
- b. Albert Hall w Londynie.
- c. Paryskiej Olimpii.
- d. Operze w Sydney.

16. Utwory Edwarda Griega, norweskiego kompozytora muzyki klasycznej, inspirowane są:

- a. Baśniami Hansa Christiana Andersena.
- b. Baśniami Braci Grimm.
- c. Nordyckimi sagami.

17. Światowej sławy niewidomy wokalista i gitarzysta to:

- a. George Benson.
- b. Al Di Meola.
- c. Hose Feliciano.
- d. Michał Urbaniak.

18. Imię wybitnego jazzmana Coltraina to:

- a. Peter.
- b. Michael.
- c. John.
- d. Jim.

19. Sławny polski skrzypek jazzowy to:

- a. Zbigniew Namysłowski.
- b. Tomasz Stańko.
- c. Krystian Zimerman.
- d. Michał Urbaniak.

20. Kompozytor jazzowego utworu „Man with the horn” to:

- a. John McLaughlin.
- b. John Abercrombie.
- c. Miles Davis.
- d. Wine Shorter.

21. Imię polskiej wokalistki jazzowej Dudziak to:

- a. Maria.
- b. Urszula.
- c. Ewa.
- d. Grażyna.

22. Liczba koncertów skomponowanych przez Fryderyka Chopina to:

- a. 1
- b. 4
- c. 2
- d. 3

23. Kompozytor Antonin Leopold Dworzak był narodowości:

- a. Rosyjskiej.
- b. Słoweńskiej.
- c. Czeskiej.
- d. Polskiej.

24. Wolfgang Amadeusz Mozart żył wcześniej czy później niż Jan Sebastian Bach:

- a. Wcześniej.
- b. Później.

25. Francuski muzyk i kompozytor Olivier Messiaen był też:

- a. Pianistą.
- b. Skrzypkiem.
- c. Flecistą.
- d. Organistą.

26. Ile oper skomponował Stanisław Moniuszko?

- a. 2
- b. 3
- c. 4
- d. Więcej.

27. Którą edycję Konkursu Chopinowskiego z tego roku przeniesiono na rok 2021?

- a. XVII.
- b. XIII.
- c. XIX.
- d. XVIII.

28. Ilu polskich pianistów wygrało Konkursy Chopinowskie?

- a. 1
- b. 2
- c. 3
- d. 4

29. Imię sławnego niewidomego śpiewaka operowego z Włoch:

- a. Stefano.
- b. Andrea.
- c. Jose.
- d. Juliano.

30. W którym roku gościł w Polsce i w Laskach Steve Wonder?

- a. 1990.
- b. 2005.
- c. 1987.
- d. 1989.

Muzea, które odwiedziliśmy

Fundacja wystąpiła do warszawskich i mazowieckich placówek muzealnych z propozycją spotkania z naszymi Beneficjentami. Jak zawsze jako organizatorzy byliśmy nastawieni optymistycznie i wierzyliśmy, że mimo epidemii uda się nam odwiedzić i sprawdzić dostępność muzeów. Nasi współpracownicy dołożyli wszelkich starań, by Beneficjenci, którzy do nas przyjechali oraz inni, którzy zostali w domach i skorzystali z konferencyjnych atrakcji on-line, byli zadowoleni.

Wizyty w muzeach to pomysł z roku 2019. Wtedy jednak nie udało się go zrealizować, ponieważ Fundacji zabrakło środków na dodatkowy nocleg w warszawskich hotelach. W tym roku otrzymaliśmy takie środki, wobec czego doszło do realizacji tego ważnego dla nas celu. Sprawdziliśmy, czy muzea są gotowe na przyjęcie gości z dysfunkcją wzroku. Dostępność to dzisiaj bardzo nagłośniona kwestia. Zgodnie z dyrektywami UE i decyzjami polskich władz, wszystkie obiekty użyteczności publicznej muszą być odpowiednio dostosowane. Niewidomi chcą mieć takie same możliwości co inni obywatele. Gdy poważnie traktuje się te wytyczne, nie może istnieć muzeum, do którego mogą przybyć wszyscy, ale nie niewidomi i słabowidzący. Co powinno być dostępne? Zarówno sam obiekt, jak i jego otoczenie. Niewidomi muszą mieć możliwość dotarcia do muzeum i trafienia do jego wejścia. Podobnie powinni być w stanie samodzielnie poruszać się po jego wnętrzach. Czy tak jest? Z naszych wizyt wynika, że wiele się w tej dziedzinie poprawiło. Rzecz w tym, żeby ten proces trwał i doprowadził do ostatecznego sukcesu. To samo dotyczy zbiorów muzealnych, prezentowanych tam wystaw i eksponatów. Wszystkie, które jest sens pokazywać, powinny być dostępne. Muzeum powinno dysponować opisami wydrukowanymi w brajlu i w druku powiększonym, także przedstawionymi dźwiękowo. W przypadkach, gdzie jest to zasadne, powinno się prezentować kopie eksponatów, wykonane na przykład w technologii 3D. Audioprzewodniki powinny prowadzić ścieżką edukacyjną w taki sposób, by niewidomi mogli uczestniczyć w zwiedzaniu grupowym bez straty meritum.

Oto muzea, które zwiedziliśmy:

Muzeum Narodowe, Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, Teżnia solankowa w Konstancinie-Jeziornej, Muzeum Wnętrz Pałacowych w Otwocku Wielkim, Muzeum Łazienki Królewskie, Centrum Nauki Kopernik, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Muzeum Marii Curie-Skłodowskiej, ZOO w Warszawie.

Odwiedziny w warszawskich uczelniach

Idea tych odwiedzin nawiązywała do przewodniego tematu Konferencji „Wykształcenie i aktywność Twoją szansą”. Gdzie realizować ten cel, jak nie na uczelniach? To tam kształcisz się studentów przygotowując ich do pracy. Czy z ich misji edukacyjnej mogą korzystać niewidomi i słabowidzący? Chcieliśmy to sprawdzić. W dobie realizacji programu Dostępność Plus wydaje się, że tak, ale czy jest tak naprawdę? Dostrzegamy postęp w dziedzinie udostępniania tych placówek edukacyjnych, ale pozostaje wiele do życzenia. Pragniemy dać naszym Beneficjentom możliwość porozmawiania o misji uczelni, ich przychylności dla naszego środowiska, praktycznym przygotowaniu do nauczania niepełnosprawnych, w szczególności młodych studentów z dysfunkcją wzroku. W związku z niebywałym rozwojem technologii niwelującej skutki niepełnosprawności, niewidomi i słabowidzący mogą już studiować na różnych kierunkach. Poprosiliśmy więc wiele uczelni o możliwość spotkania z ich przedstawicielami. Niestety, o ile we wrześniu nie mieliśmy w Polsce lockdownu, uczelnie unikały kontaktów zewnętrznych i tylko kilka zdecydowało się przyjąć naszych Beneficjentów. Oto uczelnie, które spisały się na medal i udowodniły, że właśnie tam powinna studiować nasza młodzież, no i oczywiście osoby starsze na Uniwersytetach Trzeciego Wieku:

Uniwersytet Warszawski, Akademia Wychowania Fizycznego, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Poza tym nasi Beneficjenci mogli zweryfikować dostępność otoczenia, a więc dojazd i dojeżdżenie do obiektów uczelni.

Hotele, które gościły naszych Beneficjentów

Mimo epidemii i rozmaitych obostrzeń, które obowiązywały we wrześniu 2020, podczas spotkania inauguracyjnego REHA w kilku wielkich salach Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie zasiadło ponad tysiąc gości! Ponad 800 osób było Beneficjentami projektu. Pozostali to goście specjalni, uczestnicy z Warszawy, nie będący Beneficjentami oraz kilkadziesiąt osób obsługi, w tym wielu wolontariuszy. Fundacja, korzystając z pomocy finansowej PFRON, zorganizowała 3-dobowe noclegi dla ponad 800 Beneficjentów projektu. Wybór hoteli nie był prosty. Z jednej strony wiele z nich ma trudności związane z Covid-19, inne nie są odpowiednie dla niewidomych gości, wreszcie różne hotele są po prostu zbyt drogie. W tej sytuacji gorąco dziękujemy hotelom, które przyjęły nas w tym trudnym czasie. Oto ich lista: U Witaszka, Bella Vista, Atos, Aramis, Fotex, Hit, Poleczki, Wald, Ibis.

Regionalne Konferencje REHA FOR THE BLIND IN POLAND w miastach wojewódzkich

Już od kilku lat nasza Konferencja jest organizowana nie tylko w stolicy, lecz w 16 miastach wojewódzkich. Wynika to oczywiście z popularności tej inicjatywy, wielkich potrzeb rehabilitacyjnych środowiska oraz rosnącego wsparcia ze strony władz. Program „Dostępność Plus” nie jest przecież przypadkowy. Od lat rośnie pomoc państwa dla osób z niepełnosprawnościami. Jednym z efektów tego wsparcia jest możliwość organizowania spotkań (wygłaszania referatów, dyskusji, pokazów, wystaw) jak najbliżej Beneficjentów. O ile podczas centralnego spotkania możliwe jest przedstawienie światowych osiągnięć w tej dziedzinie, podczas spotkań regionalnych dochodzi do oddolnego realizowania naszych idei i wdrażania najnowszych wynalazków i metod usprawniających niewidomych i słabowidzących.

Z powodu epidemii Covid-19 nie udało się zorganizować regionalnych spotkań przed centralną Konferencją. Zamiast być spotkaniem finalnym, centralna REHA stała się inicjacją tegorocznych działań rehabilitacyjnych, promocyjnych i integracyjnych. Oto harmonogram Konferencji regionalnych:

Lublin - 2 października, Kraków - 14 października, Poznań - 20 października, Warszawa - 23 października, Zielona Góra - 23 października, Kielce - 26 października, Łódź - 27 października, Białystok - 28 października, Katowice - 29 października, Opole - 30 października, Wrocław - 6 listopada, Bydgoszcz - 13 listopada, Rzeszów - 16 listopada, Szczecin - 18 listopada, Olsztyn - 24 listopada, Gdańsk - 27 listopada.

Konkurs IDOL 2020

Od pierwszej edycji Międzynarodowej Konferencji REHA FOR THE BLIND IN POLAND Fundacja organizuje konkurs IDOL, w którym wyróżniane są zarówno osoby prywatne, jak i instytucje, które stanowią znakomity przykład dla innych. W roku 1999 podczas pierwszej edycji członkowie elity środowiska wskazali osoby i instytucje, które dla emancypacji niewidomych i słabowidzących zrobiły najwięcej. Wyróżniono wtedy świetnie zrehabilitowanych niewidomych, którzy osiągnęli sukces w życiu osobistym i zawodowym oraz widzących, którzy poświęcili nam wiele lat swojej pracy. Konkurs spodobał się naszym Beneficjentom i z roku na rok stawał się coraz bardziej złożony. Fundacja zainicjowała rozróżnienie kandydatów środowiskowych, medialnych, urzędniczych, edukacyjnych itd. Kiedy liczba kandydatów przekroczyła dopuszczalny limit, zdecydowano o konieczności organizowania dwóch jego etapów: regionalnego i centralnego. Konkursy regionalne odbywają się we

wszystkich województwach. Zwycięzcy tych konkursów stają się kandydatami w konkursie ogólnokrajowym.

W konkursach regionalnych wzięło udział 8 tysięcy głosujących oraz kilkuset kandydatów. Można powiedzieć, że idea tego konkursu przyjęła się i zdobywa coraz więcej sympatyków. Oby tak dalej. Serdecznie gratulujemy zwycięzcom i życzymy sukcesów w kontynuowaniu swojej działalności.

Kapituła Konkursu

- Marek Kalbarczyk – Przewodniczący Kapituły
- Igor Busłowicz
- Sylwester Peryt
- Ilona Nawankiewicz
- Ewa Bąk

Konkurs IDOL 2020 – etap ogólnopolski

Podczas Konferencji w Warszawie Fundacja ogłosiła dwie osobne listy laureatów konkursu IDOL 2020: IDOLI SPECJALNYCH i IDOLI wybranych w poszczególnych kategoriach, którzy byli wybierani spośród zwycięzców 16 konkursów wojewódzkich. W konkursie ogólnopolskim, tak jak w regionalnych, zostali wybrani w głosowaniu internetowym.

Lista IDOLI SPECJALNYCH

- Minister Paweł Wdówik
- Piotr Krasuski
- Świętokrzyski Urząd Wojewódzki Wydział Polityki Społecznej
- Wojciech Maj
- Dr inż. arch. Maciej Kłopotowski
- Anna Wandzel
- Sławomir Strugarek
- Dr Włodzimierz Wysocki
- Dr Stanisław Jakubowski
- Maciej Motyka
- Dagmara Cichos
- Elena Świątkowska

Minister Paweł Wdówik

Absolwent Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych w Laskach. Ukończył studia na Wydziale Psychologii UW. Od 1993 do 2003 był wykładowcą na APS. Polski działacz społeczny na rzecz osób niepełnosprawnych, urzędnik państwowy, od 2020 sekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, pełnomocnik rządu ds. osób niepełnosprawnych. Jest najlepszym przykładem na to, że osoba niewidoma może być aktywna zawodowo i społecznie. Skutecznie walczy o prawa osób niepełnosprawnych, by mogły odgrywać w społeczeństwie taką samą rolę jak inni obywatele.

Piotr Krasuski

Dyrektor Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego przy Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej. Od 14 lat zajmuje się programowaniem i wdrażaniem Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce - najpierw w Ministerstwie Edukacji Narodowej w ramach SPO Rozwój Zasobów Ludzkich, a następnie w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Obecnie odpowiada m.in. za przygotowanie i realizację rządowego Programu Dostępność Plus.

Świętokrzyski Urząd Wojewódzki Wydział Polityki Społecznej

Pracownicy wydziału wspierają inicjatywy na rzecz niewidomych i niedowidzących. Przyczyniają się do zwiększenia poziomu ich rehabilitacji m.in. poprzez dofinansowanie wyjazdu na ogólnopolską konferencję REHA FOR THE BLIND IN POLAND. Służą dobrą radą, są otwarci na potrzeby osób z dysfunkcjami wzroku. Aktywnie promują ideę nowoczesnej rehabilitacji.

Wojciech Maj

Wybitny niewidomy, tłumacz przysięgły języka angielskiego, menadżer, muzyk. Założyciel i szef firmy Medison, która pomaga rehabilitacyjnie i technologicznie innym niewidomym. Jest jednym z tych niewidomych, którzy potrafią samodzielnie wyjść z domu, dojechać na dworzec kolejowy, dojechać do miasta docelowego, następnie udać się na lotnisko, polecieć do innego kraju, pozatławić sprawy i wrócić to domu. Wszystko bez pomocy widzącego przewodnika! Gdy chodzi o muzykę, jest pianistą. Kiedyś grał z profesjonalnymi, jazzowymi zespołami. Przez wiele lat był także społecznym działaczem i stworzył fundację, której celem również była nowoczesna rehabilitacja osób z niepełnosprawnościami wzroku.

Dr inż. arch. Maciej Kłopotowski

Nauczyciel akademicki, dyrektor Archiwum Uczelnianego i Centrum Historii Politechniki Białostockiej. W pracy dydaktycznej zajmuje się szeroko pojętym środowiskiem mieszkaniowym. Na kierunkach studiów: architektura, architektura krajobrazu, gospodarka przestrzenna i budownictwo prowadzi zajęcia z zakresu: projektowania mieszkalnictwa,

urbanistyki i terenów zieleni. W pracy dydaktycznej wdraża filozofię projektowania uniwersalnego ze szczególnym naciskiem na potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Jest wykonawcą w wielu prowadzonych przez uczelnie programach krajowych i międzynarodowych. W ramach tej działalności prowadził wykłady i zajęcia dydaktyczne na Litwie, Ukrainie oraz we Włoszech, Hiszpanii i Portugalii. Jest Członkiem Rady Patronackiej Fundacji Szansa dla Niewidomych.

Anna Wandzel

Dyrektor Oddziału Mazowieckiego PFRON, wcześniej kierowała placówką tej instytucji w Katowicach. Osoba niepełnosprawna o wielkiej sprawności, bardzo profesjonalna, a jako urzędnik ze zrozumieniem wczuwa się w problemy podopiecznych. Ma wielkie serce i mnóstwo empatii.

Sławomir Strugarek

Miłośnik nowoczesnych technologii w służbie człowieka. Jak o sobie mówi „Wybraniec losu, któremu zostało dane nie tylko ich używać, ale również współtworzyć”. Od 2010 r. W firmie Transition Technologies spiritus movens (główny inspirator działania) projektu Seeing Assistant. W jego ramach stworzono już kilka aplikacji (działających pod mobilnymi systemami operacyjnymi iOS, Android), wspierających osoby niewidome i słabowidzące z wielu krajów świata w różnych aspektach życia codziennego. Od ponad 22 lat pracownik Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Ambasador środowisk osób z dysfunkcjami wzroku.

Czerpie wiele satysfakcji z pomagania innym i ubolewa nad tym, że nie może pomóc większej liczbie osób.

Dr Włodzimierz Wysocki

Wybitny niewidomy naukowiec matematyk. Pracuje w Instytucie Podstaw Informatyki Polskiej Akademii Nauk. Jest znawcą wielu dziedzin nauki i wielkim przykładem dla innych niewidomych. Pomagał im w osiągnięciu wymaganego poziomu merytorycznego, by mogli studiować, a następnie pracować.

Dr Stanisław Jakubowski

Wybitny niewidomy: informatyk, menadżer, organizator, działacz. Zna wiele języków, jest profesjonalnym tłumaczem języka czeskiego. Ma rozliczne hobby, m.in. muzyka, literatura, religia. Zainicjował wiele ważnych dla niewidomych przedsięwzięć, np. powstanie cyfrowej biblioteki książek dla niewidomych.

Największą zasługą pana doktora jest jednak wprowadzenie polskich niewidomych do zawodu informatyka. To on jako pierwszy tym się zajął. Również on zainicjował tworzenie w Polsce rynku komputerowego dla niewidomych.

Maciej Motyka

Posiada ponad 13-letnie doświadczenie w prowadzeniu szkoleń dla osób z niepełnosprawnościami, w tym niewidomych i słabowidzących oraz szkoleń skierowanych do otoczenia osób niepełnosprawnych. Przeprowadził wiele audytów obiektów działalności kulturalnej, edukacyjnej i sportowej pod kątem dostępności dla osób niepełnosprawnych. Uczestnik wielu spotkań i konferencji dotyczących uniwersalnego projektowania. Koordynator największego w Polsce projektu Przeciwdziałania Wykluczeniu Cyfrowemu na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, gdzie wsparciem objęto ok 4 tys. osób. Twórca projektów dostosowywania wystaw muzealnych dla osób niewidomych i słabowidzących. Współpracuje z wieloma uczelniami w Polsce w zakresie sprzętu specjalistycznego wspomagającego nauczanie. W 2012 r. nagrodzony przez PZN odznaczeniem „Przyjaciel Niewidomych”.

Dagmara Cichos

Od 2009 roku pracuje w firmie Altix jako menadżer i trener, z Fundacją Szansa dla Niewidomych współpracuje od ponad 13 lat jako doradca zawodowy i szkoleniowiec. Jest autorką artykułów do czasopisma „HELP”. Posiada kilkunastoletnie doświadczenie z zakresu nowoczesnej rehabilitacji osób z dysfunkcjami wzroku. Prowadzi szkolenia z obsługi osób z niepełnosprawnościami, warsztaty dotyczące nowoczesnych technologii tyfloinformatycznych i rozwiązań dla różnych grup niepełnosprawności, a także poradnictwo z zakresu doradztwa zawodowego i treningu kompetencji miękkich. Współpracuje z fundacjami działającymi w środowisku osób niewidomych i niedowidzących, i aktywnie propaguje świat otwarty dla niewidomych.

Elena Świątkowska

Absolwentka Wydziału Prawa na Uniwersytecie w Białymstoku. Była dyrektorką merytoryczną Fundacji. Koordynatorka wielu projektów regionalnych realizowanych ze środków samorządowych i PFRON. Posiada doświadczenie w dostosowywaniu przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, z naciskiem na osoby niewidome i niedowidzące. Jest wiceprzewodniczącą w Komisji Dostosowania Przestrzeni Miejskiej do Potrzeb Osób z Niepełnosprawnością przy Prezydencie Miasta Białegostoku.

IDOLE wybrani w ogólnopolskim głosowaniu internetowym

IDOL ŚRODOWISKA

1. **Lucyna Zaleska** - Człowiek-legenda, niezwykle zasłużona dla środowiska niewidomych i słabowidzących. Od lat pracuje w ośrodku szkolnym w Krakowie jako nauczyciel orientacji przestrzennej. Kto zna Panią Lucynę ten wie, że jest wszędzie tam, gdzie jest potrzebna, a jej działania wybiegają poza obowiązki służbowe. Empatyczna, energiczna, pełna wrażliwości i ciepła.

2. **Anita Nowicka** - Nie widzi od urodzenia. Na co dzień szczęśliwa żona i mama czteroletniego synka. Zawodowo spełnia się w roli masażystki. Kreatywna i otwarta, angażuje się i wspiera działania naszej Fundacji. Potrafi zjednać sobie ludzi. Dla bliskich i przyjaciół ma serce na dłoni. Do wyzwań dnia codziennego podchodzi z dystansem i uśmiechem. Często mówi o sobie, że po prostu nie widzi problemu.

3. **Dominika Putyra** - może obdzielić energią kilka osób. Najlepiej czuje się w ruchu i w podróży. Pochodzi z Bielska-Białej. Po studiach na wrocławskiej Akademii Muzycznej przeniosła się do Warszawy, by jako muzykoterapeuta pracować w klinice „Budzik”. Jest jedną z koordynatorek stołecznego foodsharingu. Żeglujecie po morzu, trenuje łyżwiarstwo, podróżuje, w ubiegłym roku w Indiach uczyła się języka tybetańskiego. Kilka miesięcy temu rozpoczęła profesjonalne treningi kolarskie, by wystartować na paraolimpiadzie.

MEDIA

1. **Andrey Tikhonov** - Od 15 lat publikuje artykuły naukowe i popularnonaukowe w kilku językach. Gości w studiach radiowych i telewizyjnych, prowadzi profile w sieciach społecznościowych i na YouTube. W swojej działalności publicystycznej kładzie nacisk na różne aspekty złożonego zjawiska niepełnosprawności oraz na znaczenie rozwoju intelektualnego i fizycznego. Jest doktorantem, aktywistą, muzykiem, nauczycielem, tłumaczem, pół-maratończykiem, osobą całkowicie niewidomą.

Urodził się w Rosji. Po zapoznaniu się z różnymi krajami wybrał Polskę na docelowe miejsce zamieszkania. Jest Członkiem Rady Patronackiej Fundacji Szansa dla Niewidomych.

2. **Radio Leliwa** - Nadaje program muzyczno-informacyjny ze szczególnym uwzględnieniem problemów lokalnych. Radio angażuje się w problemy środowiska osób z niepełnosprawnościami, w tym niewidomych i słabowidzących. Tworzy materiały i relacje ze spotkań organizowanych przez środowisko osób z niepełnosprawnością wzroku, przekazując i propagując ich działalność szerszemu kręgowi odbiorców.

3. **Blog „Słabowidzący - dobrze myślący”, kanał YouTube „SłaboWIDZĄCY”** - Prowadzone przez pełnego energii i humoru studenta Mikołaja Jabłońskiego, który wraz z przyjaciółmi dzieli się swoimi doświadczeniami i obserwacjami z punktu widzenia osoby z 10-procentowym zakresem wzroku. Edukuje, bawi i skłania do refleksji.

URZĄD OTWARTY DLA NIEWIDOMYCH

- 1. Krystyna Anna Jurys** - Wieloletnia dyrektor ostrowieckich placówek oświatowych, współtwórca ruchu tańca towarzyskiego w Ostrowcu Świętokrzyskim. Obecnie dyrektor do spraw szkoleń dorosłych Firmy Consenso sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim, dziennikarz i redaktor miesięcznika „Akson”, Wiceprezes Stowarzyszenia Na Rzecz Rozwoju Zespołu Szkół w Ożarowie im. Marii Skłodowskiej-Curie. Od 16 lat społeczny działacz oraz sponsor Koła PZN w Ostrowcu Świętokrzyskim. Promuje uzdolnionych członków koła PZN.
- 2. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Rybniku** - Jest jednostką organizacyjną Miasta Rybnik. Angażuje się w działania na rzecz osób niepełnosprawnych. Uczestniczy w Rybnickich Dniach Integracji, organizuje spotkania dot. ulg i uprawnień, m.in. z PZN, US, OPS, uczestniczy w konferencjach, współpracuje z WTZ i ze szkołami. Jako jedyny Zespół na 4 województwa rekrutuje osoby do projektu kompleksowej rehabilitacji. Przeszkolił kadrę w zakresie dostępności i obsługi niewidomych.
- 3. Ośrodek Informacji dla Osób Niepełnosprawnych przy Miejskim Zespole ds. Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie** - Zadaniem Ośrodka jest dostarczanie rzetelnych, aktualnych i kompleksowych informacji służących wyrównywaniu szans osób niepełnosprawnych w aktywizacji społecznej i zawodowej. Ośrodek został utworzony 1 czerwca 2006 roku, jest prowadzony przez Karolinę Anioł, osobą niepełnosprawną. Urząd jest otwarty dla osób niewidomych.

EDUKACJA

- 1. Biuro Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Rzeszowskiego** - Od wielu lat działa na rzecz studentów z niepełnosprawnościami. Organizuje dla studentów szereg kursów, szkoleń i obozów, a także zapewnia im wsparcie psychologiczne. Jako jednostka organizacyjna Uniwersytetu Rzeszowskiego pomaga wyposażyć uczelnię w niezbędne dostosowanie jej obiektów do potrzeb studentów, także z dysfunkcją wzroku.
- 2. Elżbieta Neroj** - Radca generalny w Departamencie Wychowania i Kształcenia Integrycyjnego w Ministerstwie Edukacji Narodowej. Przedstawiciel Ministerstwa w Europejskiej Agencji ds. Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych i Edukacji Włączającej i koordynatorka prac nad podnoszeniem jakości edukacji włączającej. Uważa, że dobrze zorganizowana edukacja włączająca przynosi rzeczywiste efekty w postaci osiągnięć i funkcjonowania społecznego wszystkich uczniów. Pomaga w przygotowaniu młodych do bycia samodzielnymi, kształtowaniu ich postaw, poczucia własnej wartości, godności i akceptacji innych ludzi.
- 3. Państwowa Uczelnia Zawodowa w Tarnobrzegu** - Jest wyposażona w stanowiska dostosowane dla studentów z dysfunkcjami wzroku - brajlowskie tabliczki na drzwiach, nakładki brajlowskie na poręczach, lupy elektroniczne, kontrastowe oznaczenia schodów. Obecnie jest na Podkarpaciu jedną z uczelni najlepiej dostosowanych pod kątem studentów z niepełnosprawnościami.

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA

1. Bank Śląski Oddział Bytom ul. Dworcowa 12 - Załoga tego banku wczuwa się w sytuację osób niewidomych i niedowidzących. Kompetencja, życzliwość, zrozumienie i fachowa pomoc powoduje, że klient z dysfunkcją wzroku czuje się bezpieczny i wie, że wszystkie jego sprawy są załatwione jak najlepiej! Pracownicy tej instytucji są ludźmi wyjątkowymi, godnymi zaufania, szacunku i polecenia!

2. Muzeum w Tykocinie - Jest wyposażone w Makietę Synagogi oraz Makietę Domu Talmudycznego - przeznaczone do percepcji dotykowej, z opisem w alfabecie Braille'a. Osoby niewidome i słabowidzące mają do dyspozycji audioprzewodnik z audiodeskrypcją ekspozycji wnętrza Sali Wielkiej Synagogi w Tykocinie oraz wystaw stałych w domu Talmudycznym.

3. Niewidzialny Dom - To piąte tego typu miejsce na świecie, a drugie w Polsce. Głównym hasłem Niewidzialnego Domu jest: „poczuj i zrozum”, ponieważ zwiedzanie odbywa się w całkowitych ciemnościach. Taka wizyta ma ogromny walor edukacyjny. Uświadamia jakie przeciwności muszą na co dzień pokonać osoby niewidome, z jakimi trudnościami się zmierzyć. Pracownicy niewidzialnego domu to w 80% osoby niewidome, które pomagają zrozumieć widzącym swoją sytuację.

Konkurs IDOL 2020 – etap regionalny

Województwo dolnośląskie:

IDOL ŚRODOWISKA:

1. Anna Karolak
2. Katarzyna Paślawska
3. Marcin Pleśniak

MEDIA:

1. Andrey Tikhonov
2. Rafał Kondrasiuk
3. Leszek Kopeć

EDUKACJA:

1. Dolnośląski Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 13 dla Uczniów Niewidomych i Słabowidzących oraz z innymi niepełnosprawnościami im. Marii Grzegorzewskiej we Wrocławiu
  2. Politechnika Wrocławska - Laboratorium Tyfloinformatyczne w Centrum Wiedzy i Informacji Naukowo Technicznej Politechniki Wrocławskiej
- ex aequo
Uniwersytet Wrocławski

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Pawilon Czterech Kopuł - Muzeum Narodowe we Wrocławiu
2. Centrum Kultury Zachód
3. Paweł Romańczuk - twórca grupy Małe Instrumenty

Województwo kujawsko-pomorskie:

IDOL ŚRODOWISKA:

1. Jerzy Deja
2. Izabela Wasilewska

URZĄD OTWARTY DLA NIEWIDOMYCH:

1. Urząd Miasta Torunia, Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej
2. Urząd Miasta Żnin

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Martel - Mariusz Ziętara
2. Niewidzialny Dom
3. Centrum Handlowe Focus

Województwo lubelskie:

URZĄD OTWARTY DLA NIEWIDOMYCH:

1. Biuro Obsługi Mieszkańców w Lublinie

EDUKACJA:

1. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Krematorium dla zwierząt Lwie Serce Iwaniccy

Województwo lubuskie:

IDOL ŚRODOWISKA:

1. Anita Nowicka
2. Dariusz Kuciński

MEDIA:

1. Radio Eska
ex aequo
Radio Zachód
2. Radio Plus

URZĄD OTWARTY DLA NIEWIDOMYCH:

1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze
2. Narodowy Fundusz Zdrowia w Zielonej Górze
3. Dział Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Zielonej Górze

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Mediateka Zielonogórska
ex aequo
Polskie Stowarzyszenie Diabetyków - Lubuski Oddział Rejonowy w Zielonej Górze
2. Lubuski Teatr

Województwo łódzkie:**MEDIA:**

1. Studenckie Radio Żak Politechniki Łódzkiej

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Regionalne Centrum Wolontariatu „Centerko”

Województwo małopolskie:**IDOL ŚRODOWISKA:**

1. Lucyna Zaleska
2. Dominika Feiglewicz
3. Barbara Wysoczańska-Grochal

EDUKACJA:

1. Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki w Krakowie

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Krakowskie Biuro Festiwalowe
2. Teatr im. Juliusza Słowackiego w Krakowie
3. WOMAI - World Of My All Inspirations

Województwo mazowieckie:

IDOL ŚRODOWISKA:

1. Anna Bocheńska
2. Anna Gębka
3. Dominika Putyra

MEDIA:

1. Blog „Słabowidzący - dobrze myślący”, jak również kanał YouTube „SłaboWIDZĄCY”
2. Elżbieta Korczyńska
3. Marzena Rogalska

URZĄD OTWARTY DLA NIEWIDOMYCH:

1. Agnieszka Górniak - ekspert ds. wsparcia i współpracy z NGO od 2017 r.
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koźienicach
3. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Siedlcach

EDUKACJA:

1. Elżbieta Neroj - radca generalny w Departamencie Wychowania i Kształcenia Integracyjnego w Ministerstwie Edukacji Narodowej
2. Michał Jalinnik
3. Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Biblioteka Publiczna Gminy Koźienice
2. Oddział Rejonowy PCK w Koźienicach
3. Teatr Roma

Województwo opolskie:

IDOL ŚRODOWISKA:

1. Alicja Stelmaszczyk
2. Adam Wala
3. Piotr Pańków

MEDIA:

1. Nowa Trybuna Opolska
2. Monitor trzeciego sektora. Kwartalnik organizacji pozarządowych Opola oraz ludzi aktywnych i wrażliwych
3. Radio Park FM

URZĄD OTWARTY DLA NIEWIDOMYCH:

1. Centrum Dialogu Obywatelskiego Urzędu Miasta Opola
2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Opolu
3. Biuro Partnerstwa i Dialogu Obywatelskiego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego

EDUKACJA:

1. Szkoła Podstawowa nr 20 w Opolu
2. Przedszkole nr 6 w Nysie
3. Szkoła Podstawowa nr 13 w Opolu

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Firma Greg Wodzirej z Opola
2. Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu
3. Teatr im. Jana Kochanowskiego w Opolu

Województwo podkarpackie:

IDOL ŚRODOWISKA:

1. Barbara Moskal
2. Teresa Biało i NEFI
3. Marcin Kaczmarzyk

MEDIA:

1. Radio Leliwa
2. Radio Rzeszów
3. TVL Telewizja Lokalna Tarnobrzeg

URZĄD OTWARTY DLA NIEWIDOMYCH:

1. Urząd Miasta w Tarnobrzegu
2. Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krosna
3. Wydział Zdrowia Urzędu Miasta Rzeszowa

EDUKACJA:

1. Państwowa Uczelnia Zawodowa w Tarnobrzegu
2. Biuro Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Rzeszowskiego
3. Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Rzeszowie
2. Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku
3. Skansen Archeologiczny Karpacka Troja

Województwo podlaskie:

IDOL ŚRODOWISKA:

1. Ewa Anna Ambrożej
2. Elena Świątkowska
3. Anna Drabarz

MEDIA:

1. TVP 3 Białystok
2. Wydawnictwo Bratczyk

EDUKACJA:

1. Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Politechniki Białostockiej
2. Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KUTURY/FIRMA:

1. Muzeum Historyczne w Białymstoku
2. Muzeum w Tykocinie
3. Muzeum w Bielsku Podlaskim

Województwo pomorskie:

IDOL ŚRODOWISKA:

1. Jerzy Dzióbek

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Muzeum Emigracji w Gdyni

Województwo śląskie:

IDOL ŚRODOWISKA:

1. Hanna Pasterny
2. Agata Plech
3. Joanna Zarzeczna

URZĄD OTWARTY DLA NIEWIDOMYCH:

1. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Rybniku
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie na czele z Panią Dyrektorką Katarzyną Buchajczuk

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Bank Śląski Oddział Bytom ul. Dworcowa 12
2. Teatr Rozrywki w Chorzowie
3. Galeria Bielska BWA

Województwo świętokrzyskie:

IDOL ŚRODOWISKA:

1. Paweł Słowik
2. Elżbieta Siudak
3. Krystyna Malarecka

URZĄD OTWARTY DLA NIEWIDOMYCH:

1. Krystyna Anna Jurys
2. Andrzej Michalski - dyrektor Świętokrzyskiego Oddziału PFRON
3. Marek Materek - Prezydent Miasta Starachowice

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Stowarzyszenie Działań Twórczych i Rozwoju „Nawigacja”
2. Miejska Biblioteka Publiczna w Kielcach Filia nr 9
3. Klub Modnej Babeczki

Województwo warmińsko-mazurskie:

URZĄD OTWARTY DLA NIEWIDOMYCH:

1. Ośrodek Informacji dla Osób Niepełnosprawnych przy Miejskim Zespole ds. Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie

Województwo wielkopolskie:

IDOL ŚRODOWISKA:

1. Leszek Szmaj
ex aequo
Tomasz Jerzyk

Województwo zachodniopomorskie:

IDOL ŚRODOWISKA:

1. Patrycja Klakła
2. Bogusław Krasnodębski
3. Halina Czosnowicz

URZĄD OTWARTY DLA NIEWIDOMYCH:

1. Powiatowy Urząd Pracy w Policach
2. Starostwo Powiatowe w Policach
ex aequo
Urząd Miasta Szczecin

EDUKACJA:

1. Szkoła Podstawowa nr 41 z Oddziałami Integracyjnymi w Szczecinie
2. Szkoła Podstawowa nr 21 z Oddziałami Integracyjnymi w Szczecinie
3. Szkoła Podstawowa nr 55 w Szczecinie „Błękitna”

INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA:

1. Centrum Aktywności Kulturalnej Osób Niepełnosprawnych w Książnicy Pomorskiej w Szczecinie
ex aequo
Stowarzyszenie POLITES ze Szczecina
2. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Szczecinie
3. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział Grodzki Szczecin

Wyniki głosowania internetowego w konkursie na najlepiej ocenianą w roku 2020 firmę/wystawcę i produkt dla osób z niepełnosprawnością wzroku

IDOL w kategorii FIRMA ROKU

I miejsce:

Altix sp. z o.o.

II miejsce - ex aequo:

CareTec

feelSpace Ltd.

InView Medical – Mercik, Mercik sp. j.

IDOL w kategorii PRODUKT ROKU

I miejsce:

Mówiący Globus firmy Altix sp. z o.o.

II miejsce:

OrCamMyEye 2.0 firmy OrCam

III miejsce - ex aequo:

BusStop firmy Step-Hear Ltd.

Independent firmy Care-Tec

NaviBelt firmy feelSpace Ltd.

Zeitgeist 2 firmy CareTec

Słowo wstępne do publikacji podsumowującej XVIII Międzynarodową Konferencję REHA FOR THE BLIND IN POLAND 2020

Adam Struzik

Marszałek Województwa Mazowieckiego

Szanowni Państwo,

cechą każdego społeczeństwa jest różnorodność, a o jego kulturze i wysokim poziomie rozwoju cywilizacyjnego świadczą m.in. okazywany sobie wzajemnie szacunek, umiejętność prowadzenia międzypokoleniowego dialogu oraz niesienie pomocy słabszym, chorym i cierpiącym. Jako lekarz oraz marszałek województwa mazowieckiego wiem doskonale, jak ważne i potrzebne są wszelkie inicjatywy wspierające osoby niepełnosprawne. Obok działań władz i instytucji powołanych do realizacji i dotowania programów na rzecz pomocy tej grupie społecznej, niezwykle ważną rolę odgrywają też organizacje pozarządowe. Dzięki nim prowadzonych jest wiele akcji, które skutecznie uwrażliwiają świat na potrzeby i problemy chorych, przeciwdziałają dyskryminacji i pokazują, jak cenna społecznie jest aktywizacja osób niepełnosprawnych.

Jednym z takich bardzo pożytecznych, cyklicznych przedsięwzięć jest niewątpliwie coroczne Światowe Spotkanie Niewidomych, Słabowidzących i ich Bliskich w ramach Międzynarodowej Konferencji REHA FOR THE BLIND IN POLAND, której pomysłodawcą i głównym organizatorem jest Fundacja Szansa dla Niewidomych. W tym roku odbyła się ona już po raz 18., pod hasłem „Wykształcenie i aktywność Twoją szansą”, ale pierwszy raz w formule online z uwagi na pandemię koronawirusa. Cieszę się, że znów mogłem zostać członkiem komitetu honorowego tego wyjątkowego wydarzenia na skalę światową, a Samorząd Województwa Mazowieckiego mógł je dofinansować i zostać jego partnerem. Jestem również bardzo rad, że w jego przygotowanie włącza się coraz więcej instytucji i organizacji, a liczba uczestników z roku na rok rośnie.

Od 11 do 14 września br. w kilku lokalizacjach w Warszawie odbywały się sesje merytoryczne, panele dyskusyjne, wystawy i wiele innych wydarzeń towarzyszących poświęconych kwestiom szeroko rozumianej edukacji oraz aktywizacji osób niewidomych i słabowidzących. Znakomici prelegenci chętnie dzielili się swoją wszechstronną wiedzą i doświadczeniem. Prezentowali możliwości, z jakich mogą korzystać, również w naszym województwie, osoby z dysfunkcją narządu wzroku chcące się kształcić i rozwijać, podnosić swoje kwalifikacje zawodowe oraz nabywać nowe umiejętności i kompetencje, niezbędne do funkcjonowania we współczesnym świecie. Wystąpienia i inne wydarzenia transmitowane były online i tłumaczone na kilkanaście języków, dzięki czemu dostępne były dla setek tysięcy osób niewidomych i słabowidzących z wielu krajów. Organizatorzy starali się ze swoim przekazem dotrzeć do jak największego grona odbiorców i zmobilizować ich do działania, większej samodzielności, a tym samym zmiany życia na lepsze i odnoszenia sukcesów na miarę swoich zdolności i możliwości.

Jestem pełen uznania dla wszystkich, którzy przyczynili się do organizacji tegorocznej XVIII Międzynarodowej Konferencji REHA FOR THE BLIND IN POLAND. Wierzę, że niniejsza publikacja, będąca pokłosiem tego szczególnego wydarzenia, stanie się cennym kompendium wiedzy dla osób z dysfunkcją narządu wzroku i ich bliskich oraz zachęci ich do większej aktywności w życiu społecznym, zawodowym, kulturalnym czy sportowym. Mam też nadzieję, że stanie się ona inspiracją dla różnych instytucji i organizacji do podejmowania coraz skuteczniejszych działań na rzecz wspierania niewidomych i słabowidzących w naszym regionie i kraju.

WYSTĄPIENIE JOANNY FABISIAK – Posłanki na Sejm RP

Szanowni Państwo,

Taka jest formuła konferencji, że mówimy „dziękujemy za to, że tu jesteśmy”. Jestem pełna uznania dla organizacji tej konferencji, która ma wymiar międzynarodowy i proponuje wiele rozwiązań. Dziękuję Panu Markowi Kalbarczykowi za możliwość uczestniczenia w tej konferencji.

Wykształcenie, Aktywność, a ja dodałabym jeszcze Możliwości Prawne – szansą na sukces. O wykształceniu pewnie Państwo dowiedzie się jutro podczas paneli, o aktywności nie trzeba mówić, ponieważ, jeśli tu jesteście, to jesteście ludźmi bardzo aktywnymi. Powiem o prawnych możliwościach, ponieważ podstawową potrzebą każdego człowieka jest poczucie użyteczności. Pracuję z młodzieżą i widzę kiedy ci młodzi ludzie, niezależnie od ich dysfunkcji, nie bardzo widzą sens życia. Kończy się to tragicznie, np. próbą samobójczą. Jak można więc realizować te podstawowe potrzeby? Realizacja siebie jest przede wszystkim poprzez miejsce pracy, poprzez możliwość służby drugiemu człowiekowi. I nieważne czy stoi się na poczcie czy w szpitalu przy łóżku drugiego człowieka.

Od wielu lat jako poseł, pomagając osobom niepełnosprawnym, zauważam pewną nieprawidłowość. Dlaczego w Polsce jest tak małe zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami? Otóż osoby te, mając przyznaną rentę, obawiają się jej utraty po podjęciu aktywności na rynku pracy. Jako posłanka chciałabym to zmienić, ponieważ w moim przekonaniu poprawi to zdecydowanie tę sytuację. Niepełnosprawni, podejmując zatrudnienie, muszą mieć pewność, że nie ponoszą tym samym ryzyka związanego z nagłą utratą dochodów. To moje zobowiązanie jako parlamentarzysty Rzeczypospolitej. Jak zawsze, deklaruję pomoc w każdej słusznej sprawie, z którą się do mnie Państwo zwrócą, z którą zwróci się do mnie Fundacja Szansa dla Niewidomych. Jak wiemy, problemów do załatwienia jest przecież bardzo wiele.

Modelowanie schorzeń siatkówki z zastosowaniem komórek macierzystych

Perspektywy terapeutyczne

Prof. dr hab. n. med. Leonora Bużańska

Zastosowanie nowoczesnej technologii, która łączy postęp w dziedzinie biologii komórek macierzystych z bioinżynierią na poziomie molekularnym i komórkowym umożliwia hodowlę w warunkach laboratoryjnych mini organów, tzw. „organoidów”, które w strukturze przestrzennej, zawartości komórkowej, a nawet funkcji przypominają organy in vivo. Naukowcom udało się otrzymać w laboratorium siatkówkę oka – najbardziej skomplikowaną strukturę oka, która jest częścią Ośrodkowego Układu Nerwowego. Organoidy siatkówki wyhodowano z tzw. indukowanych pluripotencjalnych komórek macierzystych (iPSC), cofając w rozwoju, czyli „reprogramując” zróżnicowane komórki skóry – fibroblasty, które mogą być pobrane od pacjenta. W ten sposób powstaje w hodowli organ siatkówki, który jest spersonalizowany dla danego pacjenta i modeluje schorzenie z którym się zmagają, a jednocześnie odzwierciedla wielowarstwową budowę komórkową i funkcje tych komórek. Takie organoidy powstały do modelowania schorzeń siatkówki m.in. rzęskopatii: Zespołu Meckela, Zespołu Bardet-Biedla, czy też zwyrodnienia barwnikowego siatkówki. Obecnie w niektórych ośrodkach na świecie z komórek iPSC otrzymuje się nabłonek pigmentowy siatkówki do celów terapeutycznych. Organoidy siatkówki oka to cenny model do badań rozwojem oka, ale przede wszystkim możliwość identyfikacji potencjalnego celu terapii genowych i komórkowych.

Szkoły i uczelnie przyjazne i dostępne dla wszystkich pragnących się uczyć

Marzenna Zaorska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Zespół Pedagogiki Specjalnej Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN

1. Wprowadzenie

Tematyka niniejszego wystąpienia odnosi się zarówno do problematyki kształcenia, w naszym przypadku osób z niepełnosprawnością wzroku, na poziomie edukacji szkolnej oraz studiów wyższych, ale także takiego kształcenia, które uwzględnia dobro, preferencje i oczekiwania wszystkich uczestników tego procesu. Stąd, mówiąc o edukacji przyjaznej, otwartej i dostępnej należy odnieść się do co najmniej kilku kwestii podzielonych na system szkolny oraz system kształcenia na poziomie wyższym, jak również do ogólnych uwarunkowań mogących współdecydować o powodzeniu realizacji zadań edukacji w ramach danych systemów.

Na początek jednak krótka refleksja dotycząca czynności oraz działań związanych z samym uczeniem się. W jednym ze swoich wystąpień były prezydent Stanów Zjednoczonych Barack Obama powiedział (cytuję): Nauka i wiedza są nieodłącznie związane z życiem każdego człowieka. Nie jesteśmy w stanie zmienić tego stanu rzeczy, więc nie marnujmy czasu na próbę powstrzymania własnego rozwoju. To się nie uda. Zamiast tego warto dowiedzieć się czegoś więcej o nauce. Dzięki temu będziemy mogli poprawić swoją wydajność w przyjmowaniu wartościowych informacji. Dziś, bardziej niż kiedykolwiek, nauka wydaje się kluczem do przetrwania. Zarówno dla naszej planety, jak i nas samych oraz naszego dobrobytu i bezpieczeństwa. Nadszedł czas, byśmy znowu naukę zaczęli traktować jako jedną z najważniejszych dziedzin życia. Artystoteles oraz Leonardo da Vinci twierdzili, że: Wszyscy ludzie z natury pragną wiedzy, a Artur Clark dowodził, że: Jedynym sposobem, by poznać, gdzie są granice naszych możliwości, to przekroczyć je dokonując tego, co niemożliwe.

Nauka jest kluczowa dla naszego rozwoju, samorozwoju, jakości życia. Człowiek współczesny, z racji wyzwań stawianych przez aktualną rzeczywistość, nowe technologie, w tym biotechnologie, technologie informacyjno-komunikacyjne staje przed potrzebą ustawicznego poszerzania, pogłębiania oraz doskonalenia swojej wiedzy, zdobywania wiedzy nowej, często we własnym zakresie lub poprzez korzystanie z różnych pozaszkolnych form kształcenia. Nauka i wiedza umacnia siłę wewnętrzną człowieka, daje większą pewność, że zdoła poradzić sobie w różnych sytuacjach i okolicznościach życia osobistego oraz społecznego. Z punktu widzenia sensu życia pozwala na przejście przez poszczególne etapy transcendencji, przekraczanie granic własnych ograniczeń, wykraczanie poza ich zasięg oraz zasięg ludzkiego poznania. Doświadczenia historyczne, także polskie, wskazują, że objęcie wszystkich ludzi kształceniem, nie tylko wybranych grup społecznych, jak to było praktykowane przez wieki, na ogół tworzonych przez majątnych członków społeczeństwa, daje szansę każdemu, konstruuje sprawiedliwość społeczną, poszanowanie praw człowieka, sprzyja rozwojowi społeczeństwa oraz budowaniu jakości życia każdej osoby i społecznego ogółu.

2. Edukacja uczniów z niepełnosprawnością wzroku w kontekście uwarunkowań edukacji jakościowej i otwartej na wszystkich

Przez wiele stuleci uczniowie z niepełnosprawnościami, także niewidzący, a zatem słabowidzący, zarówno na świecie, jak i w Polsce, kształcili się w systemie szkolnictwa specjalnego. Określone zmiany w danym zakresie w naszym kraju pojawiają się w roku 1994 i związane są prawnym usankcjonowaniem działań na rzecz edukacji integracyjnej, która różni się w swych założeniach oraz rozwiązaniach organizacyjnych od edukacji inkluzyjnej obecnością klas czy nawet całych szkół ujmowanych jako integracyjne. Nastąpiły na mocy Ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty oraz Zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 października 1993 roku w sprawie zasad organizowania opieki nad uczniami niepełnosprawnymi, ich kształcenia w ogólnodostępnych i integracyjnych publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz organizacji kształcenia specjalnego. Placówkom ogólnodostępnym stworzono możliwość uruchamiania oddziałów o charakterze integracyjnym. Aczkolwiek pierwsza grupa integracyjna (przedszkolna) powstała w Polsce w roku 1989 w Warszawie. Od tego momentu

odnotowuje się sukcesywny rozwój edukacji integracyjnej oraz włączającej (inkluzyjnej).

Jak podaje opracowanie pt. „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2018/2019” we wszystkich szkołach w Polsce kształciło się 169,3 tys. dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (bez szkół dla dorosłych), stanowiących 3,7% ogólnej liczby uczniów. W tym też roku szkolnym funkcjonowało 371 specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych i specjalnych ośrodków wychowawczych. Ponad 62% wychowanków w tych placówkach stanowili uczniowie niepełnosprawni intelektualnie. W dalszej kolejności ośrodki zapewniały opiekę uczniom z niepełnosprawnościami sprzężonymi (20,4%), niesłyszącym i słabo słyszącym (7,6%) oraz niewidomym i słabowidzącym (4,1%).

Dane statystyczne pokazują ponadto, że sukcesywnie wzrasta liczba uczniów niewidomych, a tym bardziej słabowidzących, w szkołach ogólnodostępnych na każdym poziomie kształcenia. Co prawda pozostaje jeszcze znaczna liczba uczniów niewidomych kształcących się na poziomie szkoły podstawowej w systemie szkolnictwa specjalnego, ale na kolejnych etapach edukacji jest ona istotnie mniejsza jeśli chodzi o porównanie pomiędzy szkolnictwem specjalnym i ogólnodostępnym. Są też szkoły, zasadniczo artystyczne, w których uczniowie niepełnosprawni wzrokowo kształcą się od lat w systemie ogólnodostępnym. Pewne odstępstwo od ukierunkowania na kształcenie ogólnodostępne w grupie uczniów stanowi specjalna zasadnicza szkoła branżowa I stopnia cisząca się znaczną popularnością szczególnie wśród uczniów słabowidzących. Może to wynikać z faktu, że dany typ szkół został niedawno wprowadzony do struktur systemu oświaty (a właściwie stanowi powrót do istniejących przed reformą systemu szkolnictwa z roku 1999).

Skoro tak liczna rzesza uczniów z niepełnosprawnością wzroku edukuje się w systemie szkolnictwa ogólnodostępnego powstaje pytanie o to jakie uwarunkowania powinny być spełnione, aby idea jakościowej edukacji zaistniała w pełni i wpisała się w realizację zadań, które koncepcja edukacji inkluzyjnej zakłada. Odpowiedzi na niniejsze pytanie można poszukać biorąc pod uwagę aspekt organizacyjno-normatywny oraz merytoryczny funkcjonowania oświatowych placówek ogólnodostępnych.

Aspekt organizacyjno-normatywny obejmuje różnorodne parametry dotyczące organizacji kształcenia uczniów niewidzących i słabowidzących w systemie szkolnictwa ogólnodostępnego oraz ich prawne regulacje. Do danego aspektu można włączyć następujące kwestie :

- 1) organizacja przestrzeni placówki, w tym dostosowanie budynku do możliwości orientacji i przemieszczania się uczniów w placówce oraz wokół placówki;
- 2) organizacja procesu kształcenia w przestrzeni placówki, w tym organizacja i wyposażenie miejsca pracy w salach lekcyjnych, wyposażenie w podręczniki, pomoce dydaktyczne, środki techniczne uwzględniające kryteria percepcyjne;
- 3) objęcie uczniów (także czasowo) wymagających pomocy w realizacji czynności samoobsługowych lub o niskim poziomie funkcjonowania wsparciem ze strony asystenta

ucznia z niepełnosprawnością, do zadań którego należałoby między innymi monitorowanie aktywności ucznia w czasie zajęć edukacyjnych oraz na terenie placówki, wspieranie procesu adaptacji do środowiska szkolnego, sprawowanie opieki w związku z przejawianymi trudnościami, które zagrażają bezpieczeństwu;

4) współpraca z rodziną - obejmuje nie tylko tradycyjne formy współpracy, ale również formy kreowane przez współczesną rzeczywistość informacyjną, techniczną, medialną;

5) współpraca ze środowiskiem lokalnym – zakłada współdziałanie z jednostkami władzy lokalnej, samorządu terytorialnego, instytucjami funkcjonującymi w środowisku, które realizują zadania pomocowe oraz budowania inkluzyjnego społeczeństwa jako jednego z nadrzędnych zadań stawianych przed edukacją inkluzywną;

6) normatywne – stanowią uregulowania obecne w aktach prawa, w tym w aktach prawa oświatowego na rzecz rozwiązań związanych z edukacją. Obejmują regulację kwestii organizacyjnych, finansowych, szczególnie subwencji oświatowej.

Aspekt merytoryczny, w odróżnieniu od aspektu organizacyjno-normatywnego, posiada charakter mniej uchwytny w wymiarze wypracowania wyznaczników parametryzacyjnych. Może być odniesiony do takich kryteriów jak:

1) kompetencje i dodatkowe przygotowanie nauczycieli, innych specjalistów pracujących w resorcie oświaty oraz związanych ze środowiskami, instytucjami wspierającymi edukację do kształcenia lub wspierania kształcenia ucznia z niepełnosprawnością wzroku (władze lokalne, pracownicy pomocy społecznej, służby zdrowia, kuratoriów, poradni psychologiczno-pedagogicznych i innych poradni specjalistycznych);

2) dostosowanie programów kształcenia (obowiązującej postawy programowej) do potrzeb edukacyjnych kreowanych niepełnosprawnością wzrokową oraz zindywidualizowanymi potrzebami konkretnego ucznia;

3) organizacja i realizacji dodatkowych zajęć specjalistycznych oraz zajęć z obszaru pomocy psychologiczno-pedagogicznej wspierających rozwój i edukację ucznia niewidzącego i słabowidzącego;

4) koordynacji działań pomocowych pomiędzy instytucjami, placówkami świadczącymi pomoc uczniowi z niepełnosprawnością wzroku na rzecz jego edukacji.

3. Edukacja osób z niepełnosprawnościami (szczególnie z niepełnosprawnością wzrokową) na poziomie wyższym

Szkolnictwo wyższe: w roku akademickim 2018/2019 w polskich uczelniach studiowało 1230,3 tys. studentów, czyli o 4,8% mniej niż w poprzednim roku akademickim. Studenci niepełnosprawni stanowili 1,8% wszystkich studentów, natomiast absolwenci niepełnosprawni 0,7% ogólnej liczby absolwentów. Od roku akademickiego 2015/2016 liczba studentów i absolwentów niepełnosprawnych jednak zmniejszyła się odpowiednio o 16,3% i 10,2%.

Wydaje się, że problemy edukacyjne uczniów z niepełnosprawnością wzroku na poziomie edukacji szkolnej sprawiają, że niewielu uczniów słabowidzących, a tym bardziej niewidzących, podejmuje próbę i trud studiowania. Możliwą przyczyną takiej sytuacji jest obecny poziom

kształcenia młodzieży z niepełnosprawnością wzroku w szkołach średnich oraz istniejący jeszcze stereotyp zamykania drogi edukacyjnej uczniów na etapie przygotowania do pracy zawodowej. Istotne są też takie argumenty jak: motywacja do kontynuowania kształcenia, mentalność sprawiająca, że osoby z niepełnosprawnością widzenia odczuwają spotęgowane bariery w rozwoju naukowym, trudności ze znalezieniem odpowiedniej pracy. Ponadto problemy w zakresie orientacji i przemieszczania się w przestrzeni, dostępności do opracowań naukowych opublikowanych w formie pisma płaskiego. Dodatkowo w społeczeństwie funkcjonuje jeszcze przekonanie, że niepełnosprawność wyklucza osobę z życia społecznego, zawodowego, towarzyskiego. Jest ono szczególnie zauważalne w postawach młodzieży z problemami widzenia. Dlatego sądzi ona, że bardzo trudno jest poradzić sobie na studiach, a często, że jest to wręcz niemożliwe.

Ważnym elementem kształcenia na poziomie wyższym jest wzajemna współpraca studentów oraz dobre relacje pomiędzy nimi. W przypadku studentów z niepełnosprawnością wzroku często obecna jest bariera orientacyjna oraz komunikacyjna, zarówno ze strony samych niepełnosprawnych, jak również pełnosprawnych, u których funkcjonuje przekonanie, że porozumiewanie się ze studentem niepełnosprawnym wzrokowo jest bardzo trudne.

Osoby niewidzące i słabowidzące, które decydują się na studia muszą przełamać uprzedzenia i funkcjonujące schematy społeczne oraz stereotypy własne (autostygmatyzacja). Start w nową rzeczywistość kumuluje szereg sytuacji, w których należy dołożyć licznych starań, aby osiągnąć sukces edukacyjny. Wśród barier, na jakie może napotykać niepełnosprawny wzrokowo student jest ograniczenie w dostępie do informacji na temat studiowanego kierunku, studiowanej specjalności. Kolejną jest słaba świadomość lub brak wiedzy nauczycieli akademickich, pracowników administracji i innych pionów uczelni na temat potrzeb takich studentów. Owocuje to obawami i w konsekwencji niepodejmowaniem działań pomocowych czy integracyjnych. Szczególne miejsce zajmują tu obawy przed możliwością niezrozumienia intencji, co skutkuje ograniczaniem kontaktów ze studentem do niezbędnego minimum. Inną barierą jest niepełna integracja z pełnosprawnymi studentami.

Pożądanym efektem edukacji osób z niepełnosprawnością widzenia jest ukształtowanie umiejętności radzenia sobie w życiu społecznym. Niestety nie wszyscy są w stanie opanować umiejętność w miarę samodzielnego przemieszczania się w przestrzeni, co tym bardziej może komplikować aspekt funkcjonowania społecznego takiej osoby. Znacznym problemem jest dostępność do zajęć oraz materiałów naukowych. Dlatego obecność na uczelni asystenta, który towarzyszyłby niepełnosprawnemu wzrokowo studentowi znacznie poprawiłaby jego sytuację edukacyjną, pozwoliła na opanowanie treści realizowanych przedmiotów akademickich, na ich zaliczenie. Oczywiście takie rozwiązania wiąże się z określonymi nakładami finansowymi, co może być następną barierą w studiowaniu osób z niepełnosprawnością wzroku.

Wiele uczelni wyższych podejmuje określone działania na rzecz dostosowania kształcenia do potrzeb i możliwości studentów niepełnosprawnych wzrokowo. Dotyczy to nie tylko wspomnianych wyżej odpowiednich pomocy technicznych, przygotowania do pracy nauczycieli akademickich, innych pracowników uczelni, istnienia w strukturach uczelni biur ds. osób

niepełnosprawnych, ale także wielu innych form pomocowych. Do takich form należą między innymi stypendia specjalne, zmiana formy zaliczenia (zaliczenie w obecności asystenta, wykorzystanie powiększonego druku, zaliczenia, egzaminy ustne), wydłużanie czasu trwania egzaminu, możliwość nagrywania zajęć akademickich, realizacja lektoratów w małych grupach, organizowanie szkoleń dla wykładowców oraz chętnych studentów pełnosprawnych z zakresu wspierania niepełnosprawnych wzrokowo studentów, wyjazdy integracyjne.

Studenci z niepełnosprawnością wzrokową spotykają się w czasie studiów z bardziej konkretnymi problemami, w które wiążą się z ich niepełnosprawnością. Wśród nich znajdują się różne postawy nauczycieli akademickich do udostępniania treści prowadzonych przez nich zajęć, do ewentualnej obecności asystenta na zajęciach, potrzeby dostosowania formy zaliczenia przedmiotu do możliwości studenta, sposobu komunikowania przez nauczycieli akademickich treści zajęć. Kolejnym są relacje z innymi studentami nie tylko w kontekście rozumienia trudności doświadczanych przez niepełnosprawnego wzrokowo studenta i zachęcenia do pomocy, ale przede wszystkim z ujawnieniem im specyfiki posiadanej niepełnosprawności.

4. Refleksja nad uwarunkowaniami edukacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością wzorku w ramach postulatu edukacji o wysokiej jakości i otwartej na wszystkich

Wypowiedziane refleksje pod adresem edukacji uczniów i studentów z niepełnosprawnością wzroku skłaniają do wyartykułowania pytań o możliwości jakie daje edukacja inkluzyjna, ewentualne trudności mogące ograniczać wdrażanie tego typu kształcenia oraz o perspektywy kreowane przez dany typ edukacji.

Pole możliwości tworzonych przez edukację inkluzyjna pozwala przede wszystkim na realizację jednego z zadań stawianych przed niniejszą koncepcją, jakim jest zadanie budowania inkluzyjnego społeczeństwa, tj. społeczeństwa odnoszącego się z szacunkiem do różnorodności, traktującego różnorodność, inność i odmienność pomiędzy ludźmi jako wartościowy zasób sprzyjający rozwojowi ludzkości. Pozwala na kształtowanie indywidualnych cech osobowości zawierających konstrukt tolerancji, współpracy, współdziałania, empatii, zrozumienia dla nieidentycznych możliwości, zróżnicowanego tempa realizacji różnych zadań i aktywności, potrzeby okazywania niezbędnego i racjonalnego wsparcia, kiedy okoliczności i sytuacja tego wymagają.

Budowanie włączającego społeczeństwa, wdrażanie idei oraz założeń edukacji inkluzyjnej mogą ograniczać zarówno uwarunkowania natury ogólnospołecznej jak i indywidualnej. Wśród uwarunkowań ogólnospołecznych warto wskazać między innymi różnicujące ludzi ze względu na poziom sprawności i przydatność dla społeczeństwa postawy naznaczania możliwości, ale też kwestie wkomponowane w samą edukację. Chodzi tu między innymi o:

- 1) niewystarczające przygotowanie nauczycieli do pracy z uczniami o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych, szczególnie nauczycieli przedmiotów pracujących z uczniami od klasy IV szkoły podstawowej, kadry nauczycieli akademickich do pracy

z niepełnosprawnymi wzrokowo studentami;

2) ograniczenia w dostępie do specjalistycznej kadry - w ponad połowie przedszkoli i szkół nie są zatrudnieni pedagodzy lub psychologdy odpowiedzialni za świadczenie specjalistycznej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, co oznacza, że istniejące zasoby kadrowe są jawnie niewystarczające dla zapewnienia uczniom profesjonalnego wsparcia rozwojowego i edukacyjnego, ograniczenia studentów w dostępie do pomocy w realizacji roli studenta;

3) niejasne przepisy oraz brak klarownych standardów w zakresie poradnictwa i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, kształcenia i wsparcia osób z niepełnosprawnością wzroku, niejasne przepisy wspierania studentów niepełnosprawnych wzorkowo oraz zależne od uczelni;

4) brak zdefiniowania wielu pojęć związanych z edukacją inkluzyjną, rozproszenie regulacji prawnych dotyczących kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, trudności w ich interpretacji;

5) trudności dotyczące systemu finansowania działań na rzecz edukacji włączającej (decyzja o zatrudnieniu specjalistów w szkole jest warunkowana nie skalą potrzeb, lecz sytuacją ekonomiczną samorządu), trudności finansowe studentów wywodzących się z rodzin o niskim statusie materialnym;

6) niski poziom systemowości podejmowanych działań (brakuje współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w proces wsparcia, wiele działań ma charakter fragmentaryczny, nie jest powiązanych z rzeczywistymi problemami edukacji, brak jest systematycznej pracy w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego);

7) realizację podstawy programowej – jest postrzegana jako cel sam w sobie, a nie środek do realizacji zakładanych celów edukacji, w przypadku studentów zaniżanie wymagań lub nadmierne wymagania nie uwzględniające ich możliwości;

8) brak właściwej współpracy pomiędzy systemem oświaty, szkolnictwa wyższego a instytucjami odpowiedzialnymi za zatrudnianie absolwentów (barierę stanowi obecny system orzekania o niepełnosprawności, w którym orzeka się stopień niezdolności do pracy, a nie stopień ograniczeń zdrowotnych, co sprawia, że podjęcie pracy przez osobę z takim orzeczeniem wywołuje obawy ze strony pracodawców, rodzi obiekcje orzeczników formułujących orzeczenie o niezdolności do pracy).

Uwarunkowania natury indywidualnej (odniesione tak do osoby pełno- jak i niepełnosprawnej) wpisują się cechy osobowe konkretnego człowieka, a w przypadku osób z niepełnosprawnością wzroku oraz ich najbliższych w dodatkowe utrudnienia osobowościowe jak istnienie tzw. zjawiska autostygmatyzacji.

5. Zakończenie

Na to jakie będą perspektywy rozwoju edukacji osób z niepełnosprawnością wzroku na wszystkich możliwych poziomach kształcenia, czy teza inkluzyjnego społeczeństwa pozostanie tylko tezą czy uzyska realizację wpływ mają czynniki o charakterze decyzyjnym, (postawa i zachowanie władz państwowych, rządowych, samorządowych, ministerialnych) oraz podmiotowe,

powiązane z konkretnym członkiem społeczności: nastawienie wobec edukacji inkluzyjnej, rozumienie jej istoty, zadań, postulowanych efektów, dążność do udziału w realizacji tego typu edukacji i promowaniu jej walorów.

Swoistym odniesieniem do rozważań na temat edukacji otwartej, inkluzyjnej uczniów/studentów z niepełnosprawnością wzroku może być wypowiedź nauczycielki pracującej w szkole podstawowej ogólnodostępnej na stanowisku nauczyciela wychowania fizycznego, uczestniczącej w kursach doskonalących kwalifikacje nauczycieli w ramach oligofrenopedagogiki na temat traktowania osób niepełnosprawnych wzrokowo: Moje zdanie jest takie, że nie powinniśmy traktować osób niepełnosprawnych wzrokowo jako tak zwane osoby „pokrzywdzone przez los”. Tak samo jak pełnosprawni ludzie mają swoje radości i zmartwienia, tak samo jak my zmagają się z trudami życia codziennego, mają swoje sporty, wcale nie mało możliwości ich uprawiania i potrafią korzystać z życia bardziej niż nie jedna osoba na pozór pełnosprawna.

Bibliografia:

Bogucka J., Nauczanie integracyjne w Polsce. W: Wychowanie i nauczanie integracyjne. Nowe doświadczenia, J. Bogucka, M. Kościelska (red), Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, Warszawa 1996, s. 52-58.

Kuczyńska-Kwapisz J., Rozwój tyflopädagogiki. W. Historyczne dyskursy nad pedagogiką specjalną – w ujęciu pedagogicznym, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej, Łódź, 2008, s. 105-118.

Legowicz J., Filozofia starożytnej Grecji i Rzymu, PWN, Warszawa 1970.

Leśniak K., Arystoteles, PWN, Warszawa 1975.

Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2018/2019, GUS, Warszawa 2019.

Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2018/2019 (wyniki wstępne), GUS, Warszawa 2019.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. 1991 nr 95, poz. 425.

White M., Leonardo da Vinci pierwszy uczony, Wydawnictwo Amber, Warszawa 2000.

Zaorska M., Edukacja inkluzyjna uczniów niewidomych i słabowidzących w kontekście wyzwań organizacyjno-normatywnych i merytorycznych oraz możliwości, ograniczeń i perspektyw rozwoju, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2020 (maszynopis).

Zarządzenie Nr 29 Ministra Edukacji Narodowej z dnia z dnia 4 października 1993 r. w sprawie zasad organizowania opieki nad uczniami niepełnosprawnymi, ich kształcenia w ogólnodostępnych i integracyjnych publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz organizacji kształcenia specjalnego, Dz. Urz. MEN Nr 9, poz. 36.

Netografia:

<https://www.wielkieslowa.pl/cytaty/clarke-arthur-c>; data dostępu: 09.09.2020.

Inaugural Address by President Barack Obama, January 21, 2013; <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/01/21/inaugural-address-president-barack-obama>; data dostępu: 09.09.2020.

Rola stowarzyszeń i fundacji we wsparciu osób niepełnosprawnych

Dlaczego właśnie te organizacje mają największe szanse walczyć ze stygmatyzacją i auto-stygmatyzacją?

Stefan Dunin-Wąsowicz

Organizacje pozarządowe stanowią istotną część społecznego zorganizowania. Ich rozwój świadczy o stopniu dojrzałości społeczeństwa obywatelskiego, to jest takiego, w którym samoorganizujący się obywatele tworzą dobra wspólne bez pośrednictwa państwa. Uważa się, że dobra wspólne zawsze będą lepiej stworzone, czym więcej będzie bezpośredniego udziału ich użytkowników. W wybranych obszarach ogniwem pomiędzy państwem i obywatelami jest samorząd terytorialny, który może w dużym stopniu, jeżeli działa dobrze, spełniać przesłankę bliskości potrzeb. Nie może jednak wypełnić drugiej istotnej cechy społeczeństwa obywatelskiego. Ujęty i ograniczony ramami prawnymi nie może wypełnić w pełni potrzeby współdziałania i zaangażowania. Powstaje zatem pole do działalności organizacji pozarządowych (NGO). Spójrzmy w pierwszym rzędzie na te, które zajmują się wsparciem osób niepełnosprawnych. Znajdziemy wśród nich te zajmujące się edukacją dzieci i młodzieży, te zajmujące się wsparciem na rynku pracy i wreszcie te skierowane na pomoc osobom niesamodzielnym i ich rodzinom czy też osobom samotnym i starszym. Osobną grupą są organizacje zrzeszające osoby niepełnosprawne w celu reprezentacji ich potrzeb. Wśród zadań, które ma każda organizacja społeczna wsparcia osób niepełnosprawnych, jest walka ze stygmatyzacją i tym zadaniem chciałbym się zająć, w szczególności żeby podkreślić unikalną i niezastępowalną rolę NGO w tym szczególnie zakresie.

Stygmatyzacja i stereotypizacja osób niepełnosprawnych jest zjawiskiem powszechnym. Przypomnijmy: stygmatyzacja, czyli napiętnowanie, oznacza wyróżnianie osób z uwagi na ich cechę wrodzoną lub nabytą. Jest często związana z dewaluacją osoby oraz prowadzi do różnych form odrzucenia czy wyłączenia. Stereotypizacja z kolei to wyraz myślenia schematami upraszczającymi, do czego każdy mózg ma skłonność, dla oszczędności energii redukująca postrzeganie cech osoby do wybranych stereotypów często negatywnych. Stereotypizacja i stygmatyzacja osób niepełnosprawnych prowadzi do uprzedzeń w relacjach, pomniejszania realnych możliwości poznawczych i twórczych osób niepełnosprawnych i jest jednym ze źródeł wykluczenia i samotności.

Obok stygmatyzacji - często powstała jako skutek - istnieje ciągła groźba autostygmatyzacji i samodewaluacji. Jest to szczególnie dotkliwe, bo prowadzić może do utraty poczucia wartości szybciej niż stygmatyzacja zewnętrzna, której można się przeciwstawiać poprzez związki między osobami odczuwającymi podobnie, a więc przez tożsamość grupową.

Organizacje pozarządowe odgrywają w zakresie walki ze stygmatyzacją i jej skutkami rolę absolutnie kluczową. Już przez samo istnienie tworzą dla uczestników poczucie przynależności do czegoś większego niż moja własna osoba i moja własna tożsamość. Doświadczamy tego przecież teraz siedząc na tej sali, właśnie dzięki organizacji pozarządowej, jaką Szansa

dla Niewidomych. Ale tworzenie tożsamości grupowej jako tarczy przed stygmatyzacją to tylko jedna z ról organizacji pozarządowych. Drugą, równie istotną, jest praktyczne działanie włączające we wszystkich zakresach życia osób niepełnosprawnych. Pierwsza to oczywiście edukacja i rewalidacji dzieci i młodzieży. Tak jak w szkołach specjalnych prowadzonych przez Towarzystwo Opieki na Ociemniałymi w Laskach i Rabce, jak i w innych szkołach prowadzonych przez stowarzyszenia, na przykład przez Caritas, osoby niepełnosprawne, nauczyciele i wychowawcy łączą się w budowaniu poczucia wartości i sensu. Osobom niepełnosprawnym na rynku pracy towarzyszą najróżniejsze fundacje i stowarzyszenia czy to poprzez warsztaty terapii zajęciowej, czy poprzez zakłady aktywizacji zawodowej, czy wreszcie poprzez wsparcie w znajdowaniu miejsca na otwartym rynku pracy. Struktury te łącząc zaangażowanie członków i pracowników stowarzyszeń z finansowaniem publicznym pozwoliły osiągnąć wskaźniki aktywności zawodowej rzędu 30%. Jest to ciągle mało w stosunku do wskaźników osiągniętych w USA czy Kanadzie (ok 50%). Wskaźniki te są też prawie dwukrotnie mniejsze dla osób niewidomych i słabowidzących. Badania wskazują, że jedną z przyczyn jest szczególne niezrozumienie natury niepełnosprawności jaką jest brak wzroku i stereotypowe ograniczanie ról, którą osoba niewidząca lub słabowidząca może pełnić. A przecież rewolucja cyfrowa zarówno w instytucjach państwowych, jak i w przedsiębiorstwach stwarza ciągle roszszerzające się możliwości.

Co powoduje, że Państwo jest tak nieznaczącym pracodawcą osób niepełnosprawnych? Postawię hipotezę, że to obawa przed odpowiedzialnością i ryzykiem powierzania zadań. Z tą obawą i ryzykiem dużo lepiej radzą sobie organizacje pozarządowe. Nie mają też aż tak ograniczającego je rygoru regulaminów i rozporządzeń, co nie oznacza, że nie są kontrolowane w zakresie wykorzystania środków publicznych. Istotą zaangażowania pracowników i członków NGO jest poszukiwanie relacji z osobami wspieranymi rozumiejąc możliwości wzajemnego wzmacniania sensu życia i pracy. Stąd też rola NGO w walce ze stereotypami i stygmatyzacją jest wyjątkowa, albowiem stwarza to realne przykłady powstawania i trwania relacji między osobami sprawnymi i niepełnosprawnymi. Obok efektów wymiernych w postaci udanej rewalidacji i tworzenia miejsc pracy, to właśnie powstające relacje stanowią wartość szczególną tworzoną przez NGO i czynią nas wszystkich lepszymi.

Panele dyskusyjne

Wykształcenie i aktywność Twoją szansą

Tomasz Jankowski - PKiN, Sala Skłodowskiej

Panel, który miałem zaszczyt poprowadzić, był panelem prawie w całości o profilu międzynarodowym, a dotyczył tematu przewodniego Konferencji.

Polskim akcentem w tym międzynarodowym towarzystwie było wystąpienie prof. Jadwigi Kuczyńskiej-Kwapisz z UKSW, która przedstawiła kluczowe zagadnienia związane z tyflopedagogiką i naukami pokrewnymi.

Łączyliśmy się za pomocą Internetu z przedstawicielami związków niewidomych z trzech kontynentów. Z Azji rozmawiali z nami: Yamin Ohnmar Ohnmar z Mjanmy oraz Nar Bahadur Limbu z Nepalu, którzy przedstawili trudności i wyzwania związane z funkcjonowaniem osób niewidomych w ich krajach. Z Europy byli z nami: Rodolfo Cattani z Europejskiej Unii Niewidomych i Geraldine Neil z Irlandii. Oboje przedstawiali jak zmienił się świat osób z niepełnosprawnościami wzroku w obliczu pandemii COVID-19, Włoch nieco bardziej ogólnie, a Irlandka prezentując szkołę dla osób niewidomych ze swojego kraju. Gośćmi z Afryki byli przedstawiciele z Egiptu (Zaki Ali), Sudanu Południowego (Mauot Anyang) oraz Libii (Esra Emhemmed Elghli), a ich wystąpienia ogniskowały się wokół nauczania konkretnych przedmiotów. Z Ameryki Północnej połączył się z nami zaś sam Prezes World Blind Union, ubiegłoroczny gość Konferencji REHA FOR THE BLIND IN POLAND, dr Fredric Schroeder, który opowiadał jak w tych czasach działa WBU oraz jakie wyzwania stoją przed nami w bliskiej przyszłości.

Technologia wyrównująca życiowe szanse (CNK, sala konferencyjna na pierwszym piętrze)

Joanna Szafrńska

Pierwszym prelegentem, którego wysłuchaliśmy, był Henryk Rzepka, który przedstawił funkcje nowoczesnego notatnika brajlowskiego, następnie Igor Busłowicz przybliżył uczestnikom historię monitorów brajlowskich. Prezentacje w formie filmów przygotowane przez firmy Vispero, Dolphin, View Plus oraz Tudor Paul Scripor z Rumunii, dotyczyły alfabetu służącego do oznaczania kolorów na grafice dotykowej. Kolejne dwa wystąpienia na żywo to pokaz produktu OrCam z InView Medical, oraz nowego start-upu dla osób niewidomych prezentowanego przez Izidor Gershkovich (We go Vision, Izrael). Prelekcje były bardzo interesujące. Szkoda, że większość grupy uczestniczącej w panelu jeszcze nie korzystała z omawianych technologii i z tej przyczyny tematy były dla nich zbyt trudne.

Dostępność przestrzeni publicznej (PKiN, Sala Starzyńskiego)

Izabela Bańska

Jako pierwszy mówca wystąpił Sławomir Seidler z firmy Altix z prezentacją pt. „Oznaczenia dotykowe jako element dostosowania przestrzeni publicznej”. Następnie głos zabrała Anna Knapiek z Muzeum Narodowego w Warszawie, przedstawiając temat dostępności w kulturze. Kolejnym prelegentem był Ishaq Mohammed Hersi z Arabii Saudyjskiej, który przybliżył problematykę biblioteki publicznej w Arabii Saudyjskiej udostępniającej zbiory dla niewidomych. Następny wykład nosił tytuł „Polska, kraj który warto zwiedzić”, a jego autorem był dr inż. arch. Maciej Kłopotowski z Politechniki Białostockiej. Kolejny gość, Cezary Szymaniuk, przybył z Muzeum Rzeźby Alfonsa Karnego i opowiedział o tej placówce jako miejscu przyjaznym osobom z dysfunkcją wzroku. Następnie głos zabrał prezes firmy Altix, Adam Kalbarczyk, który opowiedział o prawnych aspektach dostępności przestrzeni publicznej w Polsce i na świecie. Ostatnim z prelegentów była Anna Bocheńska, która omówiła ideę i działanie restauracji w ciemności o nazwie „Different”.

Słuchacze wykazywali żywe zainteresowanie prezentowaną tematyką. Każdy z tematów miał swoich szczególnie zaintrygowanych odbiorców. Duża różnorodność problematyki sprawiała, że publiczność nie nudziła się i była w stanie przyswoić treść merytoryczną z danego obszaru. Prelegenci mówili w sposób sugestywny, przystępny i nakierowany na odbiorcę.

Dostępność cyfrowa i dostępność informacji (CNK)

Krzysztof Kiepus

Janusz Mirowski i Sławomir Seidler zaprezentowali globus dla osób niewidomych oraz nawigację wewnątrz budynków. Obejrzelismy film fundacji „Kołobajki” z Łodzi, a o nauczaniu zdalnym osób z niepełnosprawnościami wzroku mówili Marek Tankielun i Karolina Jankowska z Politechniki Wrocławskiej. O dostosowaniu zbiorów bibliotecznych do potrzeb osób niewidomych mówili przedstawiciele Działu Zbiorów dla Niewidomych Głównej Biblioteki Pracy i Zabezpieczenia Społecznego. Henryk Rzepka przedstawił wytyczne WCAG 2.1, dostosowujące strony internetowe do potrzeb osób niewidomych.

Szachy, które mówią i potrafią z nami grać firmy Altix

Zapraszamy na szachy, IDOLA produktowego z roku 2019! Gdy w roku 1989 firma Altix wyprodukowała pierwszy na rynku, mówiący po polsku syntezator mowy, została udźwiękowiona szeroka gama urządzeń i programów komputerowych, a wśród nich program szachowy. Bawiła się tym „cała Polska”. Co było głównym celem autora tego przedsięwzięcia – Marka Kalbarczyka? Chodziło o to, by każdy mógł zagrać w szachy. Stworzony przez niego program był więc kolportowany bezpłatnie. Tym razem zaprojektował ideowo brajłowskie, komputerowe szachy dla niewidomych - urządzenie elektroniczne ze skomputeryzowaną planszą i bierkami. Rozwój technologii IT i sztucznej inteligencji umożliwiając projektowanie tego rodzaju wynalazków. W szachy mogą grać wszyscy: ludzie wykształceni i niewykształceni, sprawni i niepełnosprawni, widzący i niewidzący, domownicy i goście. Wszyscy grają jak potrafią, a każdy może mieć wiele radości i satysfakcji. Gra słabego gracza z mistrzem jest tak samo przyjemna jak z równorzędnym partnerem. W pierwszym przypadku cieszy obserwowanie mistrza, w drugim można mieć uzasadnioną nadzieję, że się wygra. Fascynujące są także partie z inteligentnym programem komputerowym, który zazwyczaj wygrywa, ale tym bardziej uczy grać.

Szachy wyglądają jak standardowe sportowe o rozmiarze planszy 520 mm i polach o boku 50 mm. Na planszy stoją bierki o wystarczającej wielkości. Białe odróżniają się od czarnych nie tylko kolorem, ale gwoździem na górze. Wewnątrz szachownicy wbudowano mikrokomputer z głośnikiem, który mówi po polsku i po angielsku. (Na specjalne zamówienie są dostępne inne języki.) Czarne pola są wyższe od białych o cztery milimetry. Na każdym polu znajduje się czujnik, który wykrywa jaka tam stoi bierka oraz magnesik pilnujący ustawienia bierek. W okolicy pola E1 znajduje się przycisk zatwierdzania ruchu dla białych, a przy D8 czarnych. Przy prawej krawędzi planszy znajdują się przyciski nawigacyjne: w górę, w dół, w lewo i w prawo oraz przycisk OK, które umożliwiają poruszanie się po menu oprogramowania i zmianę ustawień na planszy. Możliwa jest gra z komputerem, albo korzystanie z jego podpowiedzi, kiedy instruuje w jaki sposób przesunąć bierki. Grać mogą także dwie osoby – zarówno widzący, jak i niewidomi. Komputer sprawdza poprawność wykonanych ruchów i zapisuje przebieg partii. Można odtworzyć ustawienie bierek po powrocie do gry po jej przerwaniu.

Komputer może uczyć szachów i podpowiadać optymalne rozwiązania. Można grać także zdalnie przez Internet. Wystarczy, że przeciwnik posiada swój egzemplarz mówiących szachów.

Mówiący, dotykowy globus – IDOL produktowy z tegorocznego konkursu

Firma Altix wyprodukowała innowacyjny mówiący Globus, który jest niezastąpioną pomocą dydaktyczną w nauce geografii. Globus rozwiązuje problem związany z ograniczeniami brajłowskich, tyflograficznych map, na których można umieścić ograniczoną liczbę wypukłych oznaczeń. Dzięki udźwiękowieniu globus staje się nowoczesnym podręcznikiem do geografii.

Pod uwypukleniami obiektów geograficznych znajdują się czujniki, do których zbliżenie palców uruchamia syntezator mowy. Słyszymy wtedy komunikaty o wskazywanych przez nie obiektach.

W pamięci operacyjnej globusa zapisano mnóstwo stron tekstu. Gdy zbliżymy palec do wybranego kraju, usłyszymy następujące informacje: stolica, powierzchnia, liczba ludności, informacja o podziale administracyjnym i narodowościowym, największe rzeki, jeziora i najwyższe szczyty, muzyczny utwór będący hymnem tego kraju itd.

Pod plastiką znajduje się wiele takich czujników. Gdy wewnątrz stosunkowo niewielkiego globusa nie można umieścić ich zbyt wiele, niektóre czujniki są związane z informacjami o kilku sąsiednich obiektach geograficznych i politycznych. Na przykład jest jeden czujnik dla krajów Beneluksu, a kolejny dla Wysp Brytyjskich.

Średnica globusa ma wymiary 40 cm, posiada wypukłą, dotykową warstwę oraz kolorowy poddruk. Jest zamocowany do podstawy, w której znajduje się elektronika urządzenia oraz panel sterowania z przyciskami głośniej/ciszej, stop, wyłącz mowę, tryb oraz gniazdo słuchawkowe. Poddruk kolorowy to mapa fizyczna i polityczna świata. Na dotykowej warstwie znajdują się wypukłe: powierzchnie lądowe o zróżnicowanych poziomach, oznaczenia najważniejszych stolic krajów, granice niektórych państw, wybrane największe rzeki, południk zerowy i inne południki, równik i równoleżniki, brajlowskie skrótowe podpisy.

Działalność firmy ViewPlus

Firma ViewPlus była innowacyjna już od początku swojego istnienia, czyli od roku 1997. Podczas gdy rok 2020 jest trudny dla wielu na całym świecie, my przeżywamy ogromną radość z powodu niezwykle pozytywnych reakcji na Power Dot Braille, który znajduje się w naszych drukarkach Columbia 2 i Delta 2. Nasza niezrównana grafika dotykowa i najlepszy na świecie brajl to wyjątkowy duet, który wyznacza nowe standardy dla drukarek desktopowych. Połączenie naszych drukarek z możliwościami drukowania mobilnego poprzez użycie Wi-Fi, którą daje Tiger Box, otwiera brajla na kolejnych nowych użytkowników. Dzięki temu łatwo połączyć grafikę dotykową, wydruki brajlowskie oraz czarnodrukowe. Dla celów naukowych grafika dotykowa jest koniecznością. System „IVEO hands on learning” w wersji 3 został wzbogacony o nowe narzędzia, które jeszcze bardziej ułatwiają tworzenie dźwiękowo-dotykowej grafiki z istniejących już obrazów. Dzięki mówiącemu kalkulatorowi wykresowemu i brajlowskiej wtyczce do programu Excel, tworzenie wykresów i diagramów to pestka. Nasza brajlowska wtyczka do Worda z edytorem „MathType” wspiera zarówno początkujących, jak i zaawansowanych użytkowników brajla w ich naukowych działaniach.

Dan Gardner

Dyrektor generalny, ViewPlus Technologies Inc.

Corvallis, Oregon USA

Działalność firmy InView Medical

InView Medical to firma, która od ponad dekady wprowadza na polskie i europejskie rynki innowacyjne rozwiązania służące ochronie wzroku. Specjalizuje się w nowoczesnych i zaawansowanych technologiach okulistycznych, nieustannie poszukując nowości mogących pomóc zarówno pacjentom z chorobami oczu lub zaburzeniami widzenia, jak i ich lekarzom. W szerokiej ofercie InView Medical znajdują się urządzenia wspierające niewidomych i słabowidzących, sprzęt diagnostyczny, ale również nowoczesne preparaty służące ochronie wzroku.

Na szczególną uwagę zasługują rozwiązania firmy OrCam, inteligentne kamery OrCam MyEye 2.0 oraz OrCam MyReader 2.0. Te rewolucyjne urządzenia zaprojektowane zostały specjalnie dla osób niewidomych i słabowidzących.

InView Medical oferuje również szeroką gamę preparatów służących ochronie narządu wzroku i wspomagających leczenie chorób oczu.

InView Medical

+48 71 787 75 44

info@inviewmedical.pl

sklep.inviewmedical.pl

Niewidomy i niezależny – dzięki technologii

Osoby z zaburzeniami widzenia jeszcze niedawno często padały ofiarą wykluczenia społecznego, zawodowego czy kulturalnego. To już jednak przeszłość. W sukurs przychodzą zaawansowane rozwiązania technologiczne dedykowane właśnie dla takich użytkowników, ułatwiające im niezależne funkcjonowanie w normalnym życiu.

Mówiące okulary przełamują bariery

Takim rozwiązaniem jest inteligentna kamera OrCam MyEye 2.0, która szybko otrzymała przydomek „mówiące okulary”. Oprogramowanie urządzenia oparte jest na sztucznej inteligencji i umożliwia odczyt tekstu zarówno drukowanego, jak i cyfrowego z każdej powierzchni, np. gazety czy ekranu smartfonu. To jednak tylko fragment możliwości urządzenia, które potrafi również rozpoznawać banknoty czy przedmioty, a nawet twarze napotykanymi osób.

Zwłaszcza rozpoznawanie twarzy pozwala przełamać bariery i świetnie sprawdza się we wszelkiego rodzaju interakcjach z innymi osobami. Pozostałe funkcje mogą pozwolić osobie dotąd zależnej od pomocy innych na samodzielne zakupy, gdyż odpowiednio skonfigurowane

urządzenie pozwala odnaleźć poszukiwany produkt na sklepowej półce.

Kamera jest nieduża i lekka, mocowana na oprawie okularów, co z kolei zapewnia dyskrecję. Dla wielu osób może to być istotny walor, pozwalający na uniknięcie stygmatyzujących stereotypów. Informacje podawane są za pomocą komunikatów głosowych i właśnie tej funkcjonalności urządzenie zawdzięcza swój przydomek.

Wielki potencjał

OrCam MyEye 2.0 to szansa dla wielu osób, które z różnych powodów muszą jeszcze polegać na pomocy innych. Możliwości urządzenia imponują, ale przede wszystkim mogą przywrócić osoby z zaburzeniami widzenia do samodzielnego życia i ofiarować im radość związaną z niezależnością.

Projekt „Wielkie Spotkanie Niewidomych, Słabowidzących i Wszystkich Niepełnosprawnych – REHA FOR THE BLIND® IN POLAND 2020” był współfinansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Konferencja była współfinansowana ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego – Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej.

Konferencja była współfinansowana także ze środków Miasta Stołecznego Warszawy.

Fundacja Szansa dla Niewidomych finansowała Konferencję również ze środków własnych.

Misja Fundacji Szansa dla Niewidomych

Joanna Szafrąńska

Misja to wykonywanie ważnego i odpowiedzialnego zadania. Fundacja Szansa dla Niewidomych zgodnie z nazwą i zapisami statutowymi daje szanse osobom niewidomym i słabowidzącym na codzienne życie w społeczeństwie na równi z osobami widzącymi. Misja ta wykonywana jest poprzez szereg działań: od nauki podstawowych czynności dnia codziennego, poprzez aktywizację zawodową i społeczną poszczególnych Beneficjentów aż do promocji i wdrażania udogodnień wprowadzanych w przestrzeni publicznej z myślą o osobach z dysfunkcją wzroku. Pozyskiwanie środków, współpraca z instytucjami kultury, realizacja niezliczonej ilości mniejszych i większych projektów - to wszystko i wiele innych działań wpisuje się w misję Fundacji Szansa dla Niewidomych.

Światowe Spotkanie Niewidomych, Słabowidzących i ich Bliskich

XIX edycja Konferencji

REHA FOR THE BLIND IN POLAND 2021

(10-13.09.2021)

ZAPROSZENIE

Serdecznie zapraszamy do udziału w kolejnym naszym spotkaniu REHA. XVIII edycja REHA, którą przedstawiamy w niniejszym biuletynie dowodzi, że warto z nami być w tych wyjątkowych dniach. Mimo pandemii i milionów ludzi chorych, wielu tysięcy ofiar, także w Polsce, przyjechało do Warszawy ponad 800 odważnych i ciekawych świata beneficjentów. Obawiając się gorszego rezultatu, przygotowaliśmy też największą w historii transmisję internetową z tłumaczeniem wystąpień na wiele języków obcych. Zostało to bardzo dobrze przyjęte nie tylko w Polsce, ale nawet w bardzo odległych krajach. Będziemy to intensywnie rozwijali w następnych latach. Czy wiedzą Państwo, jak miło prezentować polskie osiągnięcia niewidomym z Azji i Afryki? Zapraszamy więc na wrześniowy spektakl dotyczący świata otwartego dla niewidomych, świata dotyku i dźwięku!

REHA 2021 będzie rekordowa. Dlaczego? Mamy nadzieję, że pandemia zostanie za nami, a wtedy wszyscy będziemy mogli celebrować wielkie zwycięstwo nad złośliwym wirusem SARS-CoV-2 – my niewidomi i słabowidzący razem z naszymi bliskimi i wszystkimi, którzy nie są obojętni na los innych ludzi. Po raz kolejny zorganizujemy spotkanie ekspertów, naukowców, rehabilitantów, gości z kraju i z zagranicy i będzie na pewno większe niż wszystkie dotychczasowe. Wystawę REHA zwiedzi zapewne ponad 3000 gości, a w sesji merytorycznej i panelach dyskusyjnych weźmie udział niemal tysiąc osób w salach Centrum Nauki Kopernik, tysiące w 16 miastach wojewódzkich i internauci z całego świata. Po tegorocznych doświadczeniach o naszym spotkaniu wiedzą już niewidomi z tak dalekich krajów jak Izrael, Arabia Saudyjska, Egipt, Sri Lanka, Nepal, Kenia, Kazachstan, Bangladesz, Mjanma, nie mówiąc o krajach europejskich i Ameryce Północnej. Renoma REHA rośnie! Jest naszym pomysłem na promocję Polski za granicą. Fundacja Szansa dla Niewidomych ma ambicję zaprezentować światu nasz polski charakter, zdolności i wynikające z nich innowacyjne inicjatywy.

Serdecznie zapraszamy zarówno beneficjentów, jak i ekspertów, rehabilitantów i technologów w charakterze współtwórców poszczególnych elementów spotkania. Naszym wspólnym celem jest osiągnąć kolejne sukcesy na drodze emancypacji niepełnosprawnych wzroku.

Spis treści

Komitet Honorowy i Komitet Organizacyjny REHA 2020	3
PROGRAM KONFERENCJI	5
XVIII edycja REHA FOR THE BLIND IN POLAND już za nami	8
O Fundacji Szansa dla Niewidomych	11
Tekst wystąpień prowadzącego Konferencję – Macieja Iwańskiego	12
Wystawa technologiczna	15
REHA w liczbach – nasze rekordy wszechczasów	17
Koncert „Jesteśmy razem”	17
Jak ponad 900 osób może być na koncercie w jednej sali, w której z powodu epidemicznego rozgęszczenia może zasiąść około 300?	20
Muzea, które odwiedziliśmy	24
Odwiedziny w warszawskich uczelniach	25
Hotele, które gościły naszych Beneficjentów	25
Regionalne Konferencje REHA FOR THE BLIND IN POLAND w miastach wojewódzkich	26
Konkurs IDOL 2020	26
Konkurs IDOL 2020 – etap ogólnopolski	27
Lista IDOLI SPECJALNYCH	27
IDOLE wybrani w ogólnopolskim głosowaniu internetowym	31
IDOL ŚRODOWISKA	31
MEDIA	31
URZĄD OTWARTY DLA NIEWIDOMYCH	32
EDUKACJA	32
INSTYTUCJA/PLACÓWKA KULTURY/FIRMA	33
Konkurs IDOL 2020 – etap regionalny	33
Województwo dolnośląskie	33
Województwo kujawsko-pomorskie	34
Województwo lubelskie	34
Województwo lubuskie	34
Województwo łódzkie	35
Województwo małopolskie	35
Województwo mazowieckie	36

Województwo opolskie:	37
Województwo podkarpackie	37
Województwo podlaskie	38
Województwo pomorskie	39
Województwo śląskie	39
Województwo świętokrzyskie	39
Województwo warmińsko-mazurskie	40
Województwo wielkopolskie	40
Województwo zachodniopomorskie	40
Wyniki głosowania internetowego w konkursie na najlepiej ocenianą w roku 2020 firmę/wystawcę i produkt dla osób z niepełnosprawnością wzroku	41
IDOL w kategorii FIRMA ROKU	41
IDOL w kategorii PRODUKT ROKU	41
Słowo wstępne do publikacji podsumowującej	
XVIII Międzynarodową Konferencję REHA FOR THE BLIND IN POLAND 2020	42
WYSTĄPIENIE JOANNY FABISIAK – Posłanki na Sejm RP	43
Modelowanie schorzeń siatkówki z zastosowaniem komórek macierzystych	44
Szkoły i uczelnie przyjazne i dostępne dla wszystkich pragnących się uczyć	44
Rola stowarzyszeń i fundacji we wsparciu osób niepełnosprawnych	52
Panele dyskusyjne	54
Wykształcenie i aktywność Twoją szansą	54
Technologia wyrównująca życiowe szanse	54
Dostępność przestrzeni publicznej	55
Dostępność cyfrowa i dostępność informacji	55
Szachy, które mówią i potrafią z nami grać firmy Altix	56
Mówiący, dotykowy globus – IDOL produktowy z tegorocznego konkursu	56
Działalność firmy ViewPlus	57
Działalność firmy InView Medical	58
Niewidomy i niezależny – dzięki technologii	58
Misja Fundacji Szansa dla Niewidomych	59
ZAPROSZENIE - XIX edycja Konferencji REHA FOR THE BLIND IN POLAND 2021	60

